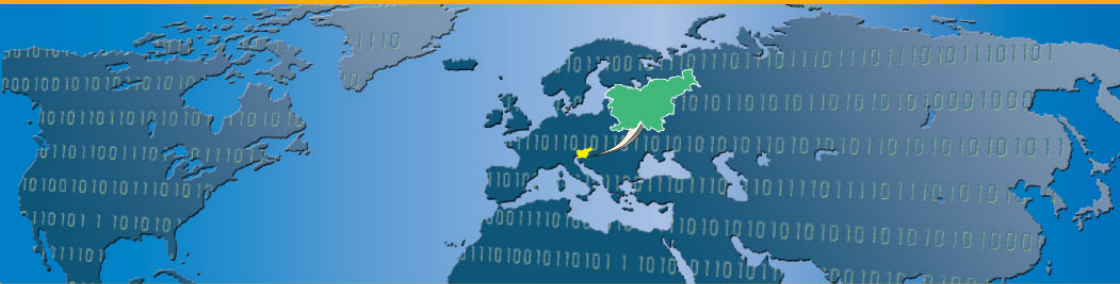

REPUBLIKA SLOVENIJA

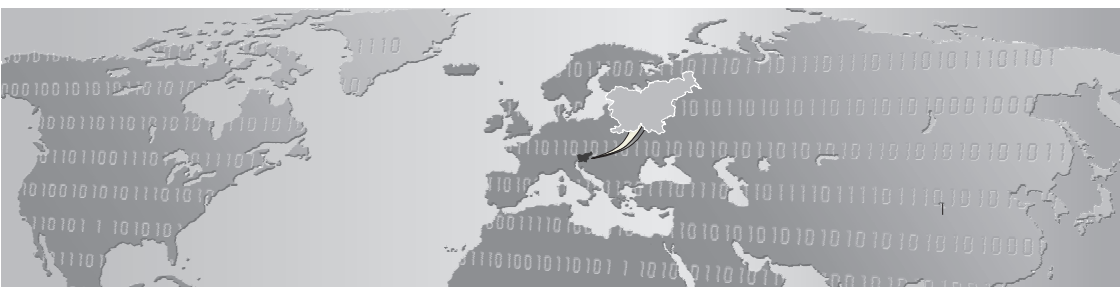
STATISTIČNI URAD REPUBLIKE SLOVENIJE

www.stat.si

Demografska podoba Slovenije, 2008

Ljubljana, julij 2010

www.stat.si

Demografska podoba Slovenije, 2008

Ljubljana, julij 2010

Avtorji Danilo Dolenc, Uršula Iljaš Petrovič, Janja Povhe,
Barica Razpotnik, Darja Šter, Tina Žnidaršič
Tiskano v tiskarni Januš

Publikacija je na voljo na spletnem naslovu www.stat.si/pub.asp

Informacije daje Informacijsko središče,

tel. (01) 241 51 04

elektronska pošta info.stat@gov.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

314(497.4)

DEMOGRAFSKA podoba Slovenije, 2008 / [avtorji Danilo Dolenc ...

et al.]. - Ljubljana : Statistični urad Republike Slovenije, 2010.

- (Zbirka Brošure / Statistični urad Republike Slovenije)

ISBN 978-961-239-209-3

1. Dolenc, Danilo

251637248

Uvodna beseda

Demografska statistika ali statistika prebivalstva je eno najbolj tradicionalnih in hkrati tudi najstarejših področij statistike. Prvo štetje prebivalstva, ki je bilo predhodnik današnjih popisov, je bilo v Sloveniji izvedeno leta 1754, prvi pravi popis prebivalstva pa leta 1857.

Številni demografski dogodki (rojstvo, smrt, poroka, razveza, selitve) močno zaznamujejo naše življenje; tudi statistični podatki o njih so nam blizu. Zato so demografski podatki zanimivi za najširšo javnost; večinoma so tudi zlahka razumljivi. Poleg tega so podatki o številu prebivalstva tudi osnova za izračun različnih socialnih, ekonomskih, okoljskih in drugih kazalnikov. V zadnjih letih pa postajajo demografski podatki središčna tema razprav o naši prihodnosti – zaradi staranja prebivalstva, selitvenih tokov iz manj razvitih v bolj razvita območja, zaradi manjše rodnosti, zmanjševanja števila delovno sposobnega prebivalstva, zaradi pričakovane daljše življenjske dobe.

O vsem tem in še o čem vam v sliki in besedi pripoveduje naša nova publikacija Demografska podoba Slovenije. Namenjena je najširšemu krogu bralcev, saj se lahko vsakdo poistoveti s katerim od objavljenih podatkov. Poleg osnovnih demografskih podatkov vsebuje tudi izbor podatkov o posameznih demografskih pojavih iz bogate zbirke podatkov, ki jih pridobivamo s statističnimi raziskovanji, pa tudi številne druge zanimivosti, ki v osnovnih statističnih objavah praviloma niso predstavljene. Večina statističnih podatkov se sicer nanaša na leto 2008, vendar publikacija na kratko prikazuje tudi demografski razvoj Slovenije v zadnjih desetletjih.

Prijazno vas vabimo, da publikacijo prelistate in ugotovite, kaj bi vas utegnilo zanimati, in ko vas bo pritegnila, si boste druge ali podrobnejše statistične podatke lahko poiskali sami na spletni strani našega urada www.stat.si.

Mag. Irena Križman
generalna direktorica

KAZALO

OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODATKI	7
OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODATKI ZA SLOVENIJO	9
PREBIVALSTVO	10
DELOVNO SPOSOBNO PREBIVALSTVO	13
MEDDRŽAVNE SELITVE	14
ŽIVOROJENI	18
CELOTNA STOPNJA RODNOSTI	19
UMRLI	20
PRIČAKOVANO TRAJANJE ŽIVLJENJA	22
SKLENITVE IN RAZVEZE ZAKONSKIH ZVEZ	23
ZAKONSKE ZVEZE	24
RAZVEZE	25
OSEBNA IMENA	26
ŽIVLJENJSKA ČRTA	28
PROJEKCIJE	29
IZBRANI DEMOGRAFSKI POJAVI	31
GOSTOTA PREBIVALSTVA	32
NASELJA	33
ZAKONSKI STAN	34
KRAJ ROJSTVA	35
NOTRANJE SELITVE	36
MATERINSTVO	38
VRSTNI RED ROJSTVA	39
ŽIVOROJENI, ROJENI V ZUNAJZAKONSKI SKUPNOST	40
OČETOVSTVO	41

KAZALO

PORODI	42
DOVOLJENI SPLAVI	43
UMRLJIVOST DOJENČKOV	44
VZROKI SMRTI	45
SAMOMORI	46
UMRLJIVOST NA RAVNI STATISTIČNIH REGIJ	47
SKLENITVE ZAKONSKIH ZVEZ V EU	48
STAROST ŽENINA IN NEVESTE	49
RAZLIKA V STAROSTI ŽENINA IN NEVESTE	50
POROKA IN ROJSTVO PRVEGA OTROKA	51
OTROCI PO RAZVEZI	52
ROJSTNI DNEVI	53
ZAKLJUČNA BESEDA	54
METODOLOŠKA POJASNILA.....	56
DEFINICIJE NEKATERIH UPORABLJENIH POJMOV	56
STATISTIČNA IN DRUGA ZNAMENJA.....	57
KRATICE	57
MERSKE ENOTE	57
SEZNAM DRŽAV: IMENA IN KRATICE (ISO 3166)	57
LITERATURA IN VIRI	58
VIRI FOTOGRAFIJ	59

OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODATKI

Demografski podatki, Slovenija, 2008

Pojav:	Vrednost:	Kratek komentar:
Prebivalstvo		
Prebivalci (dne 31. 12. 2008)	2.032.362	Sprememba v številu tudi zaradi upoštevanja nove definicije prebivalstva.
Živorojeni		
Živorojeni	21.817	Največ po letu 1990.
Živorojeni na 1000 prebivalcev	10,8	Primerljivo z Evropsko unijo (10,9).
Živorojeni, rojeni zunaj zakonske zveze (%)	52,9	Drugič zapored več kot vsak drugi novorojeni otrok.
Povprečna starost matere ob rojstvu otroka (leta)	30,1	Prvič je bila višja od 30 let.
Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu (leta)	moški 75,4 ženske 82,3	Razlika med spoloma se stalno zmanjšuje.
Sklenitve in razveze zakonskih zvez		
Sklenitve zakonskih zvez	6.703	Positiven trend.
Sklenitve zakonskih zvez na 1000 prebivalcev	3,3	Najmanj v Evropski uniji.
Razveze zakonskih zvez	2.246	Tako malo razvez je bilo zabeleženih nazadnje leta 2001.
Umrli		
Umrli	18.308	Najmanj po letu 1980 (razen 2006).
Umrli na 1000 prebivalcev	9,1	8 držav Evropske unije ima še nižjo stopnjo umrljivosti.
Umrli dojenčki	52	Najmanjše število doslej.
Umrli dojenčki na 1000 živorojenih	2,4	10-krat nižje kot v letu 1970.
Selitve		
Notranje selitve	106.248	Preselil se je vsak 19. prebivalec Slovenije.
Priseljeni v Slovenijo	30.693	Rekordno število.
Odseljeni iz Slovenije	12.109	Upad odselitev tujcev v primerjavi z letoma 2006 in 2007.

Foto: Azoreg/Wikipedia

Foto: David Ball/Wikipedia

Foto: Tamino Petelinšek/STA

Foto: KF/Wikipedia

Foto: Daniel Novakovič/STA

Foto: lijccoo/Wikipedia

Foto: Rude/Wikipedija

OSNOVNI DEMOGRAFSKI PODATKI ZA SLOVENIJO

Prebivalstvo:
Slovenija od sredine leta 2005 presega mejo števila dveh milijonov prebivalcev.

Delovno sposobno prebivalstvo:
Med prebivalstvom se zmanjšuje delež delovno sposobnih.

Selitve:
Med v Slovenijo priseljenimi tujimi državljani največ državljanov BIH.

Selitve:
Med k nam priseljenimi tujimi državljani prevladujejo mlajši moški.

Selitve:
Največji del prebivalcev Slovenije z rojstnim krajem v tujini opravlja poklice za preprosta dela.

Selitve:
Slovenke mobilnejše od Slovencev.

Živorojeni:
Število rojstev živorojenih otrok zadnjih nekaj let narašča.

Celotna stopnja rodnosti:
Celotna stopnja rodnosti v 2008 najvišja v zadnjih 20 letih.

Umrli:
Ženske živijo dlje kot moški.

Umrli:
Delež oseb, ki so bile ob smrti mlajše od 65 let, se zmanjšuje.

Pričakovano trajanje življenja:
V Sloveniji in EU-27 se pričakovano trajanje življenja prebivalcev podaljšuje.

Sklenitve in razveze zakonskih zvez:
Vse manj sklenitev in vse več razvez zakonskih zvez.

Zunajzakonske zveze:
Manj sklenitev zakonskih zvez in več je otrok, rojenih v zunajzakonskih skupnostih.

Razveze:
Vse več razvez zakonskih zvez.

Razveze:
Povprečno 13,6 leta od sklenitve zakonske zveze do njene razveze.

Osebna imena:
Prebivalci poimenovani z več kot 45.000 različnimi osebnimi imeni.

Osebna imena:
Največ novorojenih dečkov z imenom Luka, deklic pa z imenom Lana.

Projekcije:
Prebivalstvo Slovenije se bo staralo hitreje kot prebivalstvo EU-27.

PREBIVALSTVO

Tabela 1: Izbrani podatki o prebivalstvu, Slovenija

	Število 31. 12.	Letna stopnja rasti %	Povprečna starost	Ženske %	Tujci %
1968	1.709.752	0,6	32,9	52,0	-
1978	1.872.133	1,0	34,1	51,5	-
1988	1.996.325	0,1	35,4	51,5	-
1995	1.990.266	0,0	37,3	51,4	2,4
2000	1.990.094	0,1	38,9	51,1	2,1
2005	2.003.358	0,3	40,5	51,0	2,4
2007	2.025.866	0,8	41,1	50,6	3,4
2008	2.032.362	1,1	41,3	50,6	3,5
- ni pojava					

Vir: SURS

Slovenija od sredine leta 2005 presega mejo števila dveh milijonov prebivalcev

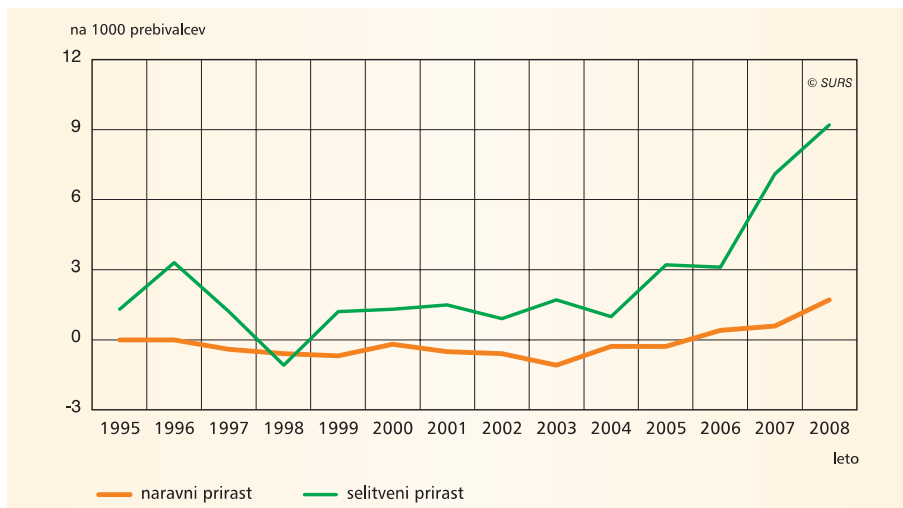
■ Slovenija je po številu prebivalcev ena manjših držav članic EU, a ne najmanjša; k skupnemu številu prebivalstva EU prispeva okrog 0,4 % (konec leta 2007); manj prebivalcev kot Slovenija imajo Estonija, Ciper, Luksemburg in Malta. Mejo števila dveh milijonov prebivalcev presega Slovenija od sredine leta 2005. V Sloveniji živi na kvadratnem kilometru površine približno 100 prebivalcev, in po gostoti naseljenosti se Slovenija uvršča na sredino lestvice držav članic Evropske unije.

Prebivalstvo Slovenije se povečuje predvsem zaradi tujcev

■ Konec leta 2008 je v Sloveniji živel 2.032.362 prebivalcev¹. V primerjavi s stanjem konec leta 2007 se je število prebivalcev povečalo za 1,1 % ali 22.093 prebivalcev. Najbolj je naraslo število tujcev, in sicer za 19.018. Kljub temu se Slovenija po deležu tujcev uvršča v tretjino držav članic EU z najmanjšim deležem tujcev. Ti v Sloveniji predstavljajo 3,5 % vsega prebivalstva.

¹ Po statistični definiciji prebivalstva, ki je v Sloveniji v veljavi od leta 2008, mora oseba nameravati prebivati v Sloveniji vsaj eno leto, da jo štejemo med prebivalce Slovenije. Zato npr. konec leta 2008 med prebivalce Slovenije ni bilo vključenih približno 24.000 oseb – večinoma tujcev –, ki so v Slovenijo prišle za krajši čas. (Več o tem v poglavju Metodološka pojasnila.)

PREBIVALSTVO

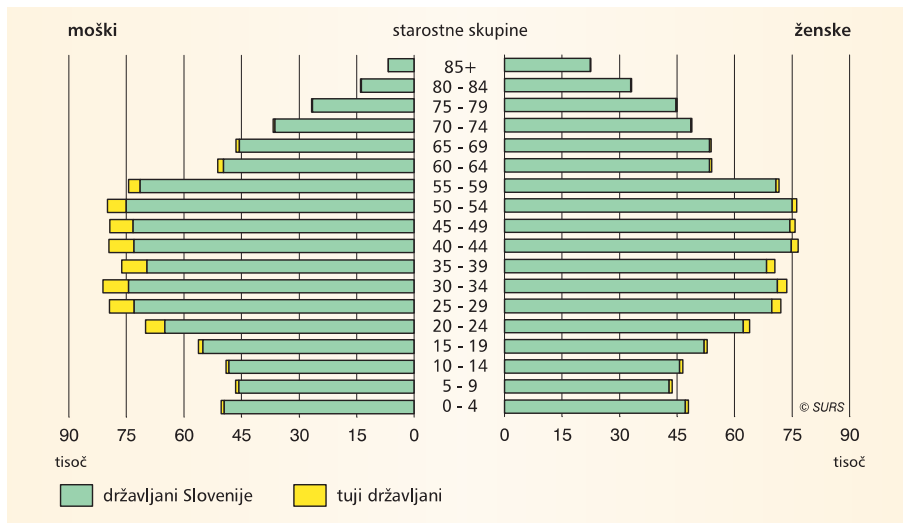
Grafikon 1: Naravni in selitveni prirast prebivalstva, Slovenija

Vir: SURS

Poleg selitvenega spet pozitiven tudi naravni prirast prebivalstva

■ Ključni dejavnik rasti prebivalstva Slovenije je že od leta 1995 selitveni prirast. Naravni prirast je bil v obdobju 1995–2008 devet let negativen. Šele zadnja tri leta (2006–2008) se število prebivalcev države znova povečuje tudi zaradi pozitivnega naravnega prirasta (ker se je torej več prebivalcev rodilo, kot jih je umrlo). V letu 2008 je bil delež naravnega prirasta v skupnem prirastu 16-odstoten.

PREBIVALSTVO

Grafikon 2: Prebivalstvena piramida, Slovenija, 31. 12. 2008

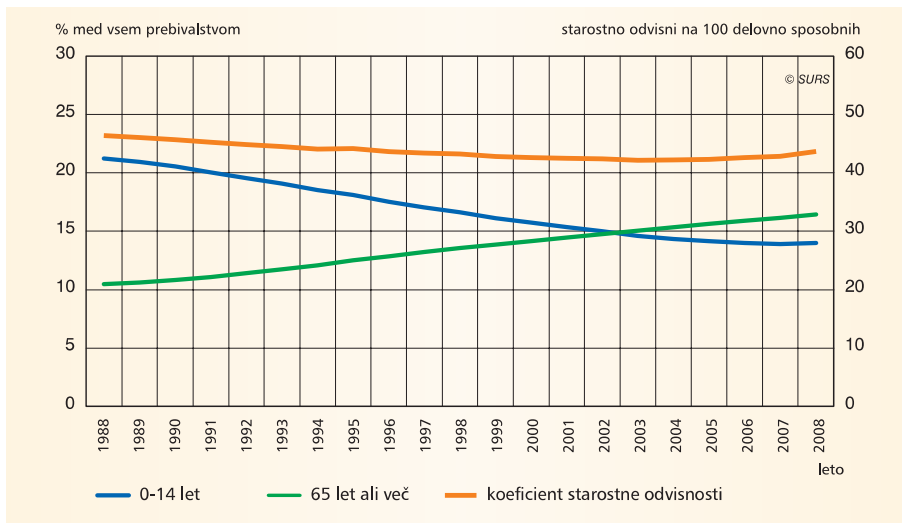
Vir: SURS

Povprečna starost prebivalcev Slovenije narašča

■ Povprečna starost prebivalcev Slovenije se zadnjih 20 let enakomerno dviga. Leta 2008 je bila 41,3 leta ali skoraj za 6 let višja kot leta 1988. Razlika med povprečno starostjo žensk in povprečno starostjo moških se v tem času ni bistveno spremenila; leta 2008 so bile ženske povprečno 3,3 leta starejše od moških.

DELOVNO SPOSOBNO PREBIVALSTVO

Grafikon 3: Starostno odvisne osebe na 100 delovno sposobnih prebivalcev in delež otrok in starejših med prebivalstvom, Slovenija

Vir: SURS

Delovno sposobnih prebivalcev vse manj

■ Upadanje deleža delovno sposobnega prebivalstva Slovenije je posledica staranja prebivalstva in upadanja števila rojstev. Čeprav je neto priseljevanje v Slovenijo najštevilnejše med osebami v starosti 15–64 let, to ne more ustaviti upadanja deleža delovno sposobnega prebivalstva v Sloveniji.

■ V Sloveniji je bilo konec leta 2008 delovno sposobnih (tj. starih 15–64 let) 69,6 % prebivalcev. Delež delovno sposobnih med prebivalstvom Slovenije je do leta 2003 več desetletij stalno naraščal in konec leta 2003 znašal 70,4 %. Po letu 2003 se je začel počasi zmanjševati in je do konca leta 2007 v povprečju upadel za 0,1 odstotne točke letno, v letu 2008 pa je upadel za 0,4 odstotne točke.

■ V Evropski uniji je bilo v začetku leta 2008 od 100 delovno sposobnih prebivalcev odvisnih nekaj manj kot 50 otrok in starejših (tj. oseb, starih 0–14 let, in oseb, starih 65 let ali več); v Sloveniji jih je bilo približno 44, to je manj kot v večini držav članic Evropske unije. Pred dvajsetimi leti je bilo v Sloveniji med prebivalci dvakrat toliko otrok (0–14 let) kot starejših (65 let ali več). Leta 2003 je bilo število starejših prvič višje od števila otrok (kot posledica daljšanja življenjske dobe in manjšega števila rojstev v samostojni Sloveniji). V zadnjih dveh desetletjih se je delež otrok med prebivalstvom zmanjšal za tretjino.

MEDDRŽAVNE SELITVE

Tabela 2: Priseljeni tuji državljani po državi njihovega prejšnjega prebivališča (izbrane države), Slovenija, 2008

	Število
Bosna in Hercegovina	13.016
Srbija	5.051
Makedonija	3.208
Hrvaška	1.519
Kosovo	1.463

Vir: SURS

drugih držav članic EU najštevilnejši državljani Slovaške, v letu 2007 in 2008 pa državljani Bolgarije. V letu 2008 je bil vsak četrti k nam priseljeni tujec, ki je bil sicer tudi državljan EU, državljan Bolgarije; za Bolgari so bili najštevilnejši državljani Italije in Nemčije.

Med v Slovenijo priseljenimi tujimi državljani največ državljanov BiH

■ V letu 2008 se je v Slovenijo priselilo 30.693 prebivalcev, od tega je bilo 28.062 tujih državljanov in 2.631 državljanov Slovenije. Med v Slovenijo priseljenimi tujimi državljani je bilo v letu 2008 največ državljanov Bosne in Hercegovine (13.000 ali 46 % vseh k nam priseljenih tujcev). Med priseljenimi tujci, državljani držav članic EU-27, pa so prevladovali državljani novih pristopnic. V letih 2005 in 2006 so bili med priseljenimi državljani

Tabela 3: V Slovenijo priseljeni tuji državljani in med njimi delež državljanov EU

	Tujci – SKUPAJ	Tujci – državljani EU (% od skupaj)
2003	8.011	8,0
2004	8.597	4,7
2005	13.294	15,2
2006	18.251	9,5
2007	27.504	9,6
2008	28.062	7,4

Vir: SURS

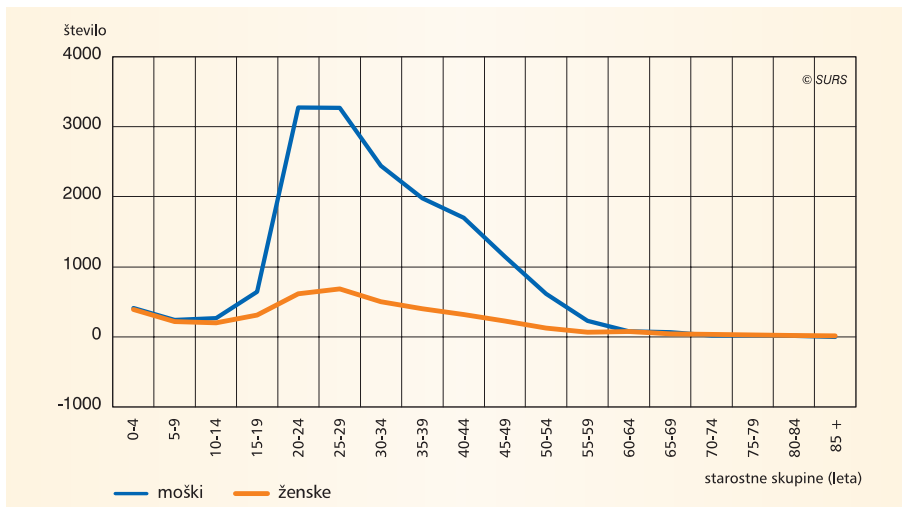
Med priseljenimi tujci je največ državljanov evropskih držav

■ V Slovenijo se priseljujejo predvsem državljani drugih evropskih držav; tem po številčnosti sledijo državljani azijskih držav. Ti so v letu 2008 predstavljali 1,3 % vseh v Slovenijo priseljenih tujcev (med temi so bili najštevilnejši državljani Kitajske).

Zaradi priselitev je število prebivalcev Slovenije v zadnjih desetih letih naraslo za večje slovensko mesto

■ V zadnjih desetih letih je število prebivalcev Slovenije zaradi pozitivnega selitvenega prirasta (v državo se je priselilo več oseb, kot se jih je iz nje odselilo) naraslo za približno 60.000 prebivalcev; toliko prebivalcev štejeta na primer skupaj Celje (3. največje slovensko mesto) in Velenje (naše 5. največje mesto). Število v Slovenijo priseljenih tujih državljanov močno narašča od leta 2005 (predvsem zaradi potreb po delavcih v gradbeništvu in kovinski industriji).

MEDDRŽAVNE SELITVE

Grafikon 4: Selitveni prirast tujih državljanov po starostnih skupinah in spolu, Slovenija, 2008

Vir: SURS

Med k nam priseljenimi tujimi državljani prevladujejo mlajši moški

■ Za prebivalce Slovenije s tujim državljanstvom je značilno, da med njimi izrazito prevladujejo moški v starosti 20–59 let. Od leta 1995, torej odkar tužce vključujemo med prebivalce Slovenije, se je delež žensk med njimi zmanjšal s slabih 40 % na dobrih 25 %; v zadnjih nekaj letih se je namreč močno povečalo priseljevanje tujih delavcev (moških) v Slovenijo. Tudi na ravni Evropske unije je v Sloveniji delež žensk med prebivalci s tujim državljanstvom zelo nizek.

■ Tudi med tujimi državljani, ki so se v Slovenijo priselili v letu 2008, so prevladovali moški (80 %); stari pa so bili povprečno nekaj manj kot 33 let.

Največji del prebivalcev Slovenije z rojstnim krajem v tujini opravlja poklice za preprosta dela

■ Med prebivalci Slovenije je bilo konec leta 2008 12 % takih, katerih rojstni kraj je v tujini.

■ Večina delovno aktivnih med omenjenimi osebami je konec leta 2007 opravljala poklice za preprosta dela (23,5 %) in poklice za neindustrijski način dela (22,3 %). Vsak tretji zaposleni v dejavnosti gradbeništvo je bil na primer rojen v tujini (36,4 %). Delež teh oseb so bili najmanjši med zaposlenimi v informacijsko-komunikacijskih ter finančnih in zavarovalniških dejavnostih in v dejavnostih javna uprava, obramba ter obvezna socialna varnost.

MEDDRŽAVNE SELITVE

Tabela 4: Tujci, ki so se priselili v Slovenijo zaradi pridružitve družini, po državljski pripadnosti izbranim skupinam držav

Skupine držav	2005 priseljeni tujci	2006 po državljski pripadnosti (%)	2007	2008
Države članice EU	4,3	12,0	11,4	15,7
Države na območju nekdanje Jugoslavije	20,4	14,8	15,7	17,2
Druge evropske države	23,7	21,8	26,3	30,6
Neevropske države	35,5	34,0	37,6	39,1

Vir: SURS

Razlogi za priselitve tujih državljanov v Slovenijo se glede na spol teh oseb razlikujejo

- Moški – ti med k nam priseljenimi tujci prevladujejo – se priseljujejo iz ekonomskih razlogov, tj. zaradi zaposlitve in dela ali sezonskega dela, ženske pa večinoma zato, da se pridružijo družini.
- V letu 2008 se je v Slovenijo priselilo 5.762 tujih državljanek, od tega 61 % z namenom, da se pridružijo družini. Med temi je bilo 813 državljanek drugih evropskih držav (gre za osebe, ki niso bile niti državljanke EU-27 niti niso bile državljanke katere izmed držav, ki so nastale na območju nekdanje SFRJ).

MEDDRŽAVNE SELITVE

Tabela 5: Odseljeni državljani Slovenije po nekaterih državah njihovega prihodnjega prebivališča, Slovenija, 2008

Država prihodnjega prebivališča	Število odseljenih državljanov RS
Nemčija	1.850
Avstrija	603
Švica	338
Hrvaška	260
Italija	227

Vir: SURS

Število selitvenih tokov državljanov Slovenije na druge celine in od tam se po letu 1995 povečuje.

Tabela 6: Selitveni prirast oz. upad državljanov Slovenije po spolu in celinah, Slovenija, 2000–2008

	Državljeni	Državljanke
Evropa	-3.327	-4.930
Severna in Srednja Amerika	-401	-487
Avstralija in Oceanija	-225	-198
Azija	-111	-89
Afrika	-12	-12
Južna Amerika	51	60

Vir: SURS

Iz Slovenije odseljeni tujci se praviloma vračajo v svoje izvirne države

■ Iz Slovenije se je v letu 2008 odselilo 12.109 prebivalcev Slovenije, od tega 7.343 tujcev in 4.776 slovenskih državljanov.

■ Tujci se večinoma vračajo v svoje izvirne države, državljani Slovenije pa se večinoma odseljujejo v Nemčijo, Avstrijo in Švico. Sicer pa se na vse celine, razen v Južno Ameriko, več državljanov Slovenije odseli, kot se jih od tam priseli.

Slovenke mobilnejše od Slovencev

■ V obdobju 2000–2008 se je odselilo iz Slovenije bistveno več državljanov Slovenije (skupaj moških in žensk), kot se jih je v Slovenijo priselilo; med iz Slovenije odseljenimi državljani Slovenije pa so bile številnejše ženske (negativni selitveni prirast). Slovenija ima pozitivni selitveni prirast državljanov Slovenije z Južno Ameriko, predvsem z Argentino, od koder se v Slovenijo vračajo nekdanji izseljenci in njihovi potomci.

■ Sicer se državljanke Slovenije selijo v večjem številu kot državljani Slovenije.

ŽIVOROJENI

Tabela 7: Osnovni podatki o živorojenih, Slovenija

	Živorojeni število	Živorojeni na 1000 prebivalcev	Povprečna starost matere ob rojstvu (leta)		Celotna stopnja rodnosti	Živorojeni, rojeni v zunajzakonski skupnosti %
			vseh otrok	prvega otroka		
1968	28.580	16,8	26,8	23,5	2,28	8,8
1978	30.354	16,3	25,4	23,0	2,19	11,0
1988	25.209	12,6	25,8	23,5	1,63	22,6
1998	17.856	9,0	27,9	25,9	1,23	33,6
2000	18.180	9,1	28,3	26,5	1,26	37,1
2006	18.932	9,4	29,7	28,0	1,31	47,2
2007	19.823	9,8	29,9	28,2	1,38	50,8
2008	21.817	10,8	30,1	28,4	1,53	52,9

Vir: SURS

Rodnost v Sloveniji upada že več kot 100 let

■ Število rojstev živorojenih otrok se v Sloveniji že več kot 100 let znižuje, posebej intenzivno pa po letu 1980.

■ Povojni »baby boom« je trajal do sredine 50. let prejšnjega stoletja; takrat se je letno rodilo še okrog 30.000 otrok; to pomeni, da se je vsako leto na 1000 prebivalcev rodilo 20 novorojenčkov (v zadnjih letih se jih je rodilo pol manj). Ponovno se je letno rodilo približno 30.000 otrok ob koncu 70. in na začetku 80. let 20. stoletja, ko so rojevale ženske, rojene v letih po drugi svetovni vojni – potomke povojne »baby boom generacije«. Po letu 1980 se je število novorojenih otrok začelo zmanjševati in v letu 1992 je padlo pod 20.000. Najmanj otrok se je rodilo leta 2003 (17.321), nato pa je število rojstev začelo počasi naraščati.

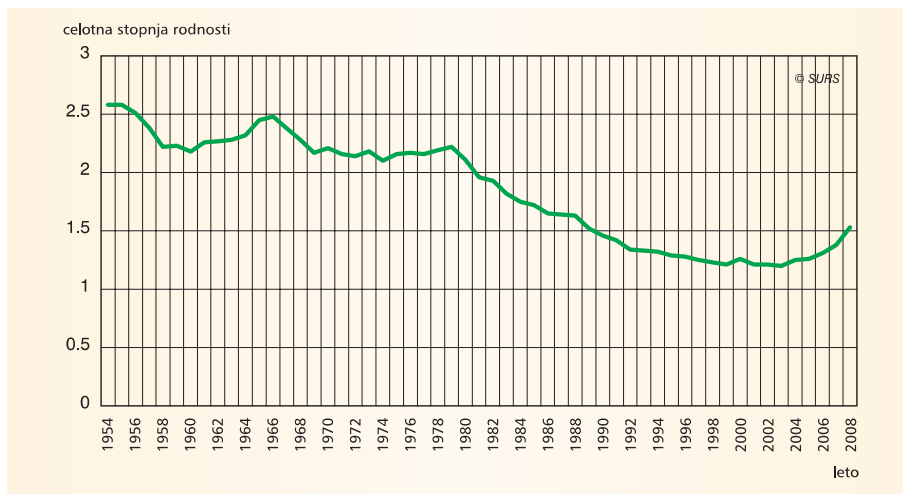
V letih po osamosvojitvi se je v Sloveniji rodilo največ otrok v letu 2008

■ V letu 2008 je bilo rojenih 21.817 otrok (11.126 dečkov in 10.691 deklic) ali največ v zadnjih osemnajstih letih oz. v samostojni državi. Vzrok za povečano število rojstev v zadnjih letih je delno povezan s starostno strukturo prebivalstva, delno pa s prelaganjem odločitve za otroka na poznejši čas.

■ Generacije žensk, ki so stare od 25 do 35 let, tj. v letih, ko najbolj množično rojevajo, so trenutno številčno še močne. Postopoma pa lahko pričakujemo, da se bo začelo število žensk v tem starostnem razponu zniževati in tako bo – ob približno enaki stopnji rodnosti in majhnem selitvenem prirastu od drugod – število rojstev začelo predvidoma spet upadati.

CELOTNA STOPNJA RODNOSTI

Grafikon 5: Celotna stopnja rodnosti, Slovenija

Vir: SURS

Celotna stopnja rodnosti v zadnjih dvajsetih letih najvišja v letu 2008

■ Zaposlena mati v Sloveniji je ob rojstvu otroka leto dni upravičena do 100-odstotnega nadomestila (porodniškega nadomestila in nadomestila za varstvo otroka). Kljub temu se Slovenija uvršča med države z najnižjo stopnjo rodnosti v Evropi. Upad stopnje rodnosti v evropskih državah je splošen pojav. Povprečna vrednost za EU-27 je znašala 1,53 (ocena za 2006); Slovenija je tako stopnjo rodnosti dosegla v letu 2008. Ta vrednost je bila najvišja v zadnjih dvajsetih letih.

■ Da bi se prebivalstvo Slovenije obnavljalo enostavno, po naravni poti, bi vrednost celotne stopnje rodnosti morala znašati okrog 2,1; to pa se v Sloveniji ni zgodilo vse od leta 1981.

UMRLI

Tabela 8: Osnovni podatki o umrlih, Slovenija

	Umrli	Umrli na 1000 prebivalcev	Povprečna starost umrlih (leta)	Umrli dojenčki	Umrli dojenčki na 1000 živorojenih
1960	15.145	9,6	63,0	977	35,1
1970	17.353	10,1	64,2	673	24,5
1980	18.820	9,9	67,1	457	15,3
1990	18.555	9,3	70,1	187	8,4
2000	18.588	9,3	71,8	89	4,9
2006	18.180	9,1	73,2	64	3,4
2007	18.584	9,2	73,6	55	2,8
2008	18.308	9,1	74,1	52	2,4

Vir: SURS

Število umrlih se bistveno ne spreminja

■ Medtem ko število rojstev upada, pa se število umrlih v zadnjih desetletjih ni bistveno spremenilo. Opazna so sicer manjša nihanja med posameznimi leti, vendar to ni vplivalo na splošni trend zmanjševanja umrljivosti. Nekoliko se je umrljivost povečala v 80. letih prejšnjega stoletja, ko je bil leta 1983 dosežen vrhunec z letno stopnjo umrljivosti 10,7. V zadnjih desetletjih v Sloveniji umre 17.000–19.000 prebivalcev; v letu 2008 jih je umrlo 18.308 ali 9,1 na 1000 prebivalcev.

Ženske živijo dlje kot moški

■ Že dolgo velja, da ženske živijo v povprečju nekoliko dlje kot moški. Povprečna starost oseb, umrlih v letu 2008, je bila glede na leto 2007 v povprečju višja za pol leta. Moški, ki so umrli v letu 2008, so bili stari povprečno skoraj 70 let, ženske, ki so umrle v tem letu, pa povprečno 79 let. Umrli moški so bili tako v povprečju za 9,2 leta mlajši od umrlih žensk.

Kraj smrti

■ V letu 2008 je 53 % oseb umrlo v zdravstvenih ustanovah, 39 % oseb je umrlo doma in je smrt ugotovil zdravnik, 8 % oseb pa je umrlo drugje in je smrt ugotovila druga oseba.

UMRLI

Tabela 9: Umrli po starostnih skupinah, Slovenija

	SKUPAJ	0	1-9	10-19	Starostne skupine						
					20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80+
1960	15.145	977	253	155	316	412	683	1.718	2.938	4.356	3.337
1985	19.854	338	95	137	352	530	1.025	2.438	2.900	6.260	5.779
1990	18.555	187	78	115	274	450	915	2.193	3.453	4.777	6.113
2000	18.588	89	29	89	221	361	1.018	1.756	3.458	5.473	6.094
2006	18.180	64	20	65	209	246	780	1.923	2.692	5.214	6.967
2007	18.584	55	28	65	221	272	754	1.837	2.730	5.306	7.316
2008	18.308	52	21	65	157	233	712	1.847	2.533	5.050	7.638

Vir: SURS

Umrljivost prebivalstva v Sloveniji se v različnih starostnih skupinah spreminja z različno intenzivnostjo

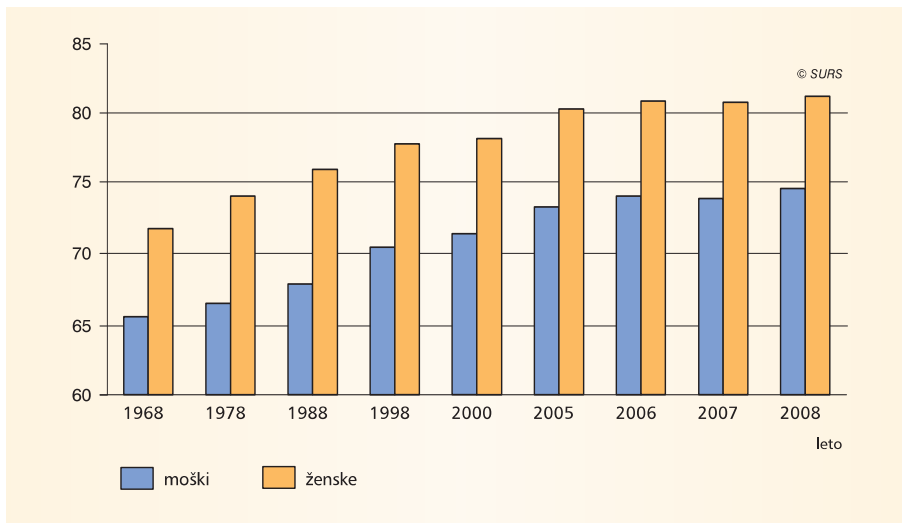
■ Če primerjamo podatke za skoraj 50-letno obdobje, vidimo, da se je število umrlih oseb v nižjih starostnih razredih (mlajših) zmanjševalo, medtem ko se je število umrlih oseb v višjih starostnih razredih (starejših) povečevalo. Delež prezgodaj umrlih oseb (tj. pred 65. letom starosti) se v Sloveniji zmanjšuje. Pred približno petdesetimi leti je bil med umrlimi moškimi star manj kot 65 let vsak drugi, med umrlimi ženskami pa je bila stara manj kot 65 let vsaka tretja, v 2008 pa vsak tretji moški in vsaka osma ženska.

Delež oseb, ki umrejo pred 65. letom, se zmanjšuje

■ Zdravstveno stanje prebivalstva se izboljšuje. To je razvidno iz podatka o prezgodnji umrljivosti. Glede na leto 2007 se je delež moških, ki so bili ob smrti mlajši od 65 let, znižal za 0,5 % in je tako znašal 32,5, delež žensk, ki so bile ob smrti mlajše od 65 let, pa se je znižal za 0,6 % in je tako znašal 13,1 %. Najpogostejši vzrok smrti pri osebah, ki so umrle pred 65. letom starosti, so bile novotvorbe. Sledile so bolezni obtočil, poškodbe, zastrupitve in nekatere druge posledice zunanjih vzrokov in bolezni prebavil.

PRIČAKOVANO TRAJANJE ŽIVLJENJA

Grafikon 6: Pričakovano trajanje življenja, Slovenija

Vir: SURS

V Sloveniji in EU-27 se pričakovano trajanje življenja prebivalcev podaljšuje

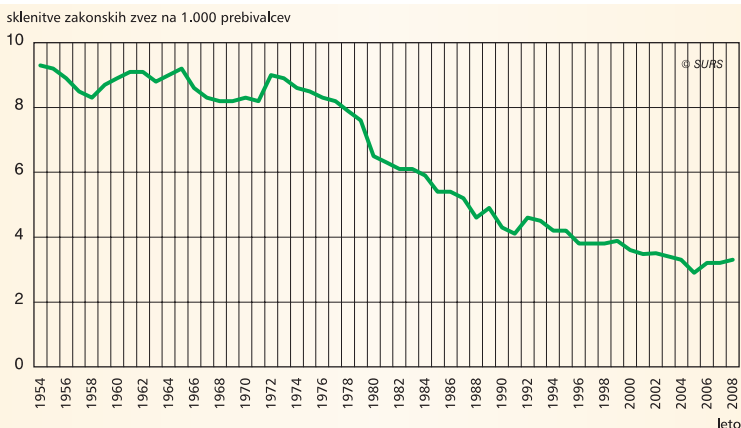
■ V zadnjih 40 letih se je pričakovano trajanje življenja v Sloveniji podaljšalo za 10 let. V letu 2008 se je pričakovano trajanje življenja za moškega v primerjavi z letom 2007 podaljšalo za skoraj 1 leto, za žensko pa za pol leta. Tako lahko dečki, rojeni v letu 2008 v Sloveniji, pričakujejo, da bodo – ob nespremenjenih razmerah – dočakali nekaj več kot 75 let, deklice, rojene v tem obdobju v Sloveniji, pa nekaj več kot 82 let.

■ Med državami EU-27 se je Slovenija po pričakovanem trajanju življenja za moškega (74,6 leta) leta 2007 uvrstila na 18. mesto, po pričakovanem trajanju življenja za žensko (81,8 leta) pa na 16. mesto. Pričakovano trajanje življenja je bilo v letu 2007 za moške najvišje na Švedskem (79,0 leta), za ženske pa v Franciji (84,8 leta), najnižje za moške v Litvi (64,9 leta), za ženske pa v Latviji (76,5 leta).

■ V državah članicah EU-27 je bilo v letu 2007 pričakovano trajanje življenja za moške 76,1 leta, za ženske pa 82,2 leta.

SKLENITVE IN RAZVEZE ZAKONSKIH ZVEZ

Grafikon 7: Sklenitve zakonskih zvez, Slovenija

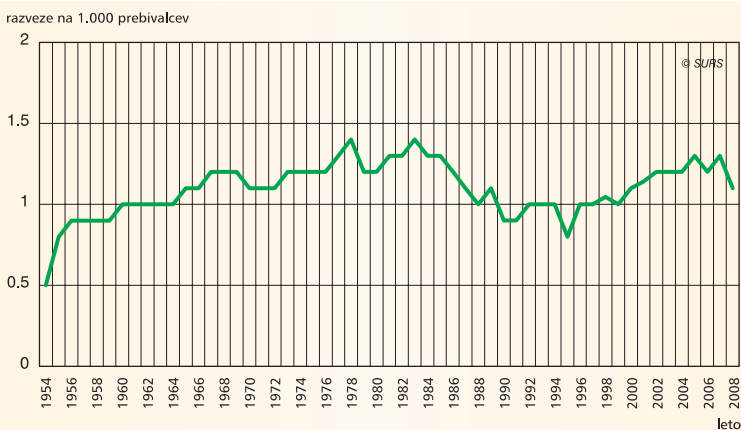
Vir: SURS

Vse manj sklenitev in vse več razvez zakonskih zvez

■ V letu 2008 so bile v Sloveniji sklenjene 6.703 zakonske zveze (ali za 5,2 % več kot leto poprej), to je povprečno 3,3 sklenitve zakonske zveze na 1000 prebivalcev ali 2,5-krat manj kot pred štiridesetimi leti (takrat je bilo na leto 14.010 porok ali 8,2 poroke na 1000 prebivalcev).

■ Število razvez glede na število sklenitev zakonskih zvez pa se povečuje. V letu 2008 je bilo razvezanih 2.246 zakonskih zvez; to je sicer za 14,2 % manj kot leto poprej; na 1000 sklenitev zakonskih zvez pa je to pomenilo 335,1 razveze ali skoraj 2,5-krat več razvez kot pred štiridesetimi leti.

Grafikon 8: Razveze zakonskih zvez, Slovenija

Vir: SURS

ZAKONSKE ZVEZE

Tabela 10: Sklenitve zakonskih zvez – osnovni podatki, Slovenija

	Sklenitve zakonskih zvez	Sklenitve zakonskih zvez na 1000 prebivalcev	Prve sklenitve zakonskih zvez	Povprečna starost ženina ob sklenitvi zakonske zveze	Povprečna starost neveste ob sklenitvi zakonske zveze
1968	14.010	8,2	12.069	28,1	24,5
1978	14.695	7,9	12.533	27,5	24,1
1988	9.217	4,6	8.062	27,3	24,2
1998	7.528	3,8	6.393	30,9	27,8
2000	7.201	3,6	6.148	31,4	28,4
2006	6.368	3,2	5.408	32,8	30,0
2007	6.373	3,2	5.251	33,2	30,3
2008	6.703	3,3	5.324	33,2	30,2

Vir: SURS

Manj sklenitev zakonskih zvez in več je otrok, rojenih v zunajzakonskih skupnostih

■ Pred petimi desetletji leti je zakonsko zvezo sklenilo v Sloveniji okoli 15.000 parov letno, zdaj pa jo sklene na leto okoli 6.000 parov. Število sklenitev zakonskih zvez je začelo upadati v začetku 80. let 20. stoletja in v začetku 21. stoletja jih je bilo za polovico manj kakor pred štiridesetimi leti.

■ Tudi Slovenija – enako kot tudi večina zahodnih držav – spoznava razmere, v katerih socialna vloga družine v klasičnem smislu izgublja svoj prvotni pomen. Znižuje se število sklenitev zakonskih zvez, povečujeta pa se število zunajzakonskih skupnosti in število otrok, rojenih v teh skupnostih. Več kot polovica v letu 2008 rojenih otrok je bila na primer rojena v zunaj zakonski skupnosti. Zakaj se vse več parov odloča živeti v zunajzakonskih skupnostih – to vprašanje prepuščamo strokovnjakom. Morda zato, ker je zunajzakonska skupnost izenačena z zakonsko skupnostjo, morda je razlog gamofobija (strah pred sklenitvijo zakonske zveze), morda gre le za finančne razloge? Dejstvo je, da se sklene vse manj zakonskih zvez in da se vse več otrok rodi staršem, ki niso poročeni.

90 % ženinov in nevest s slovenskim državljanstvom

■ Slovenski državljani so se v letu 2008 večinoma poročili s Slovenkami (90 % nevest). Med nevestami s tujim državljanstvom so bile najštevilnejše Bosanke, sledile so Hrvatice, Srbkinje in Ukrajinke.

■ Tudi večina državljanek Republike Slovenije se je poročila s Slovenci (90 % ženinov), med ženini s tujim državljanstvom pa so bili najštevilnejši Bosanci, sledili so Hrvati, Srbi in Italijani.

RAZVEZE

Tabela 11: Razveze zakonskih zvez – osnovni podatki, Slovenija

	Razveze zakonskih zvez	Razveze na 1000 prebivalcev	Razveze na 1000 sklenitev zakonskih zvez	Razveze zakoncev z otroki	Razveze zakoncev brez otrok
1968	2.023	1,2	144,4	1.409	614
1978	2.515	1,4	171,1	1.750	765
1988	2.075	1,0	225,1	1.521	554
1998	2.074	1,0	275,5	1.359	715
2000	2.125	1,1	295,1	1.363	762
2006	2.334	1,2	366,5	1.301	1.033
2007	2.617	1,3	411,0	1.348	1.269
2008	2.246	1,1	335,1	1.259	987

Vir: SURS

Vse več razvez zakonskih zvez

■ Sklenitev zakonske zveze oblikuje družino, razveza pa jo razdre. V letu 2008 je bilo razvezanih 2.246 zakonskih zvez. Pred štirimi desetletji je bilo okoli 140 razvez na 1000 porok, v zadnjih letih pa jih je okoli 350 do 400 na 1000 porok. V letu 2008 je bilo 335,1 razveze na 1000 sklenitev zakonskih zvez.

Razveže se četrtna zakonskih zvez

■ Intenzivnost pojava razvez zakonskih zvez kaže tudi celotna stopnja razveznosti, to je kazalnik, ki prikazuje povprečno število razvezanih zakonskih zvez, ki so trajale 0–30 let, na eno sklenjeno zakonsko zvezo. V Sloveniji se razveže četrtna zakonskih zvez; celotna stopnja razveznosti v letu 2008 je bila 0,25.

Tabela 12: Razveze po trajanju zakonske zveze, Slovenija

	Zakonske zveze	Razveze	Trajanje zakonske zveze				
			manj kot 1 leto	1–4 leta	5–9 let	10–14 let	15 let ali več
1968	14.010	2.023	64	647	527	331	454
1978	14.695	2.515	58	813	645	385	614
1988	9.217	2.075	30	472	532	393	648
1998	7.528	2.074	17	313	450	389	905
2008	6.703	2.246	25	326	419	352	1.124

Vir: SURS

Od sklenitve zakonske zveze do njene razveze preteče povprečno 13,6 leta

■ Med razvezanimi zakonskimi zvezami je vse več takih, ki se razvežejo po daljšem času. Pred štirimi desetletji je bilo ravno obratno: takrat je le dobra petina razvezanih zakonov pred razvezo trajala več kot 15 let, več kot tretjina razvezanih zakonskih zvez pa je pred razvezo trajala manj kot 5 let. V letu 2008 je bilo število zakonskih zvez, ki so se razvezale po manj kot 5 letih, za polovico nižje kot pred štirimi desetletji; število zakonskih zvez, ki so se razvezale po več kot 15 letih, pa je bilo kar za 2,5-krat večje kot pred štiridesetimi leti.

OSEBNA IMENA

Tabela 13: Pogostnost osebnih imen, Slovenija, 2008

Najpogostejša imena						»Zimzelena imena«			
Vrstni red	Moško ime	Število moških s tem imenom	Vrstni red	Žensko ime	Število žensk s tem imenom	Vrstni red med vsemi imeni	Moško ime	Vrstni red med vsemi imeni	Žensko ime
1.	Franc	30.546	1.	Marija	71.093	2.	Janez	2.	Ana
2.	Janez	25.028	2.	Ana	29.177	6.	Andrej	10.	Barbara
3.	Anton	21.902	3.	Maja	12.786	7.	Marko	20.	Katarina
4.	Ivan	21.555	4.	Irena	12.685	14.	Tomaž	26.	Martina
5.	Jožef	20.700	5.	Mojca	11.450	23.	Martin	34.	Kristina
6.	Andrej	17.567	6.	Jožefa	11.036	47.	Aleksander	58.	Veronika
7.	Marko	17.160	7.	Mateja	10.526	67.	Matija		
8.	Jože	15.921	8.	Nataša	10.230	70.	Mihael		
9.	Marjan	13.482	9.	Frančiška	10.004	82.	Jurij		
10.	Peter	13.062	10.	Barbara	9.710				

Vir: SURS

Prebivalci Slovenije poimenovani z več kot 45.000 različnimi osebnimi imeni

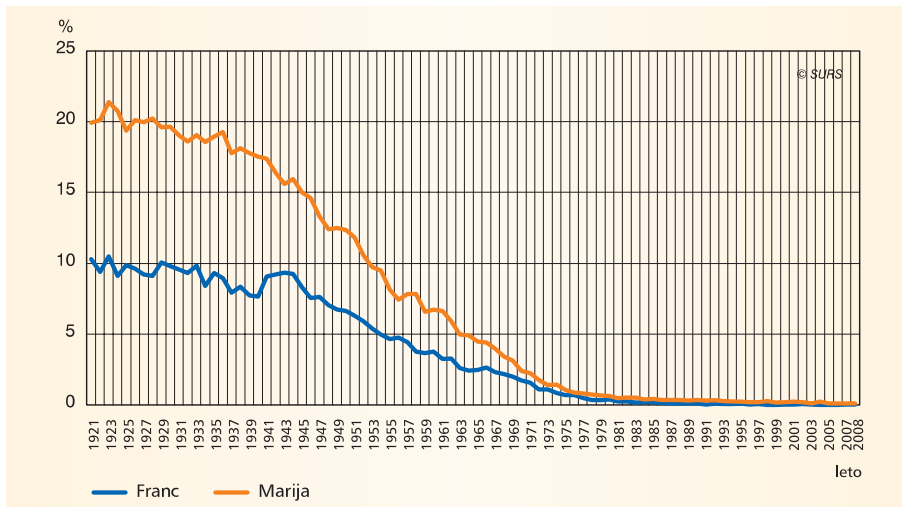
■ Konec leta 2008 smo prebivalci Slovenije imeli 46.205 različnih imen in 90.294 različnih priimkov. Seznam različnih imen se daljša: v 10 letih je to število naraslo za 10.510. Med vsemi temi imeni je bilo 39.330 (85 %) tako redkih, da so se pojavila manjkrat kot 5-krat, 31.329 (68 %) pa je bilo unikatnih.

■ V zadnjih 5 letih se je pogostnost pojavljanja najpogostejših imen med imeni prebivalcev Slovenije opazno spremenila.

■ Imeni Marija in Ana sta sicer ostali med ženskimi imeni na prvih dveh mestih po pogostnosti, vendar se je število žensk z imenom Marija med prebivalkami Slovenije v 5 letih zmanjšalo skoraj za 10.000, število žensk z imenom Ana pa za 2.000. To ime sodi med »zimzelena« imena, saj nikoli ni izginilo z lestvice stotih najbolj priljubljenih in najpogostejših imen. Ime Maja, ki je bilo v letu 2003 na petem mestu po pogostnosti, se je v letu 2008 povzpelo na tretje mesto. V 5 letih se je za 2.000 zmanjšalo število žensk z imenom Jožefa in za prav toliko število žensk z imenom Frančiška. Poleg naštetih imen se je za približno 1.200 zmanjšalo število žensk z imeni Terezija, Angela, Ivana in Antonija. Najbolj pa se je povečalo število deklet z imeni Nika in Sara (za 1.400) ter Lara in Eva (za 1.200).

■ Med moškimi imeni se je v 5 letih najopazneje zmanjšalo število Francev (skoraj za 5.000), Jožefov (skoraj za 4.000), Antonov (za 3.200), Janezov (za 3.000) in Ivanov (za 2.500). Za več kot 1.000 se je v 5 letih zmanjšalo število moških z imeni Stanislav, Alojz in Jože. Najbolj pa je naraslo število dečkov z imenom Luka (za 1.800), nato pa število fantov z imeni Jan in Nejc (za 1.300), Nik in Žan (za 1.100) in Žiga (za 1.000 oseb).

OSEBNA IMENA

Grafikon 9: Prebivalci z imeni Marija in Franc po letu rojstva, 31. 12. 2008, Slovenija

Vir: SURS

■ V vseh desetletjih 20. stoletja se je med stotimi najpogostejšimi imeni redno pojavljalo 15 imen ("zimzelena imena"). Med temi imeni ne najdemo nobenega izmed dveh sicer najpogostejših, ne Marije in ne Franca.

Tabela 14: Najpogostejša osebna imena novorojenčkov, Slovenija, 2008

	Dečki	Deklice
1.	Luka	Lana
2.	Jan	Sara
3.	Nejc	Eva
4.	Nik	Nika
5.	Žiga	Ana
6.	Žan	Lara
7.	Jakob	Neža
8.	Jaka	Zala
9.	Matic	Julija
10.	Aljaž	Ema

Vir: SURS

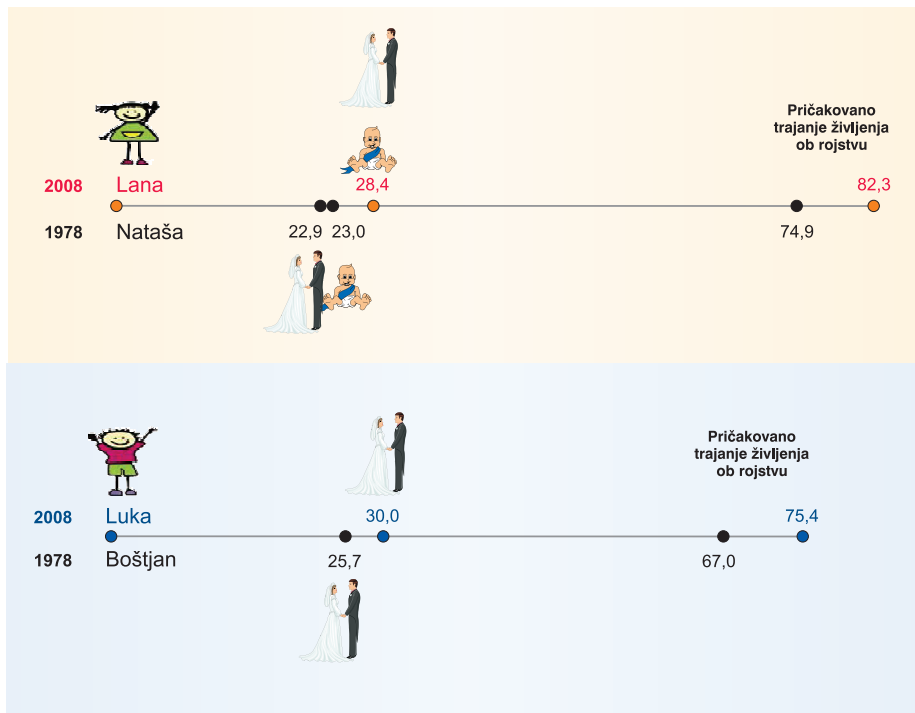
Največ novorojenih dečkov z imenom Luka, deklic pa z imenom Lana

■ Tako kot v letu 2007 je tudi v letu 2008 največ novorojenih deklic dobilo ime Lana (327) in največ novorojenih dečkov ime Luka (370). To ime je najbolj priljubljeno ime za fantke že deseto leto. Sicer so najbolj priljubljena kratka imena, tri- ali štiričrkovna. T. i. »zimzelena imena«, to so imena, ki so bila popularna tudi pred stotimi ali petdesetimi leti, pa se ne uvrščajo hkrati tudi med najpogostejša. Med otroki, rojenimi v 2008, so med dečki le trije dobili ime Franc, med deklicami pa jih je le dvanajst dobilo ime Marija – imeni, ki sta sicer najpogostejši med vsemi prebivalci Slovenije. Zadnjih nekaj let pa novorojeni otroci vse pogosteje dobijo dvojni priimek, po materi in

očetu; v 2008 je dobilo tak dvojni priimek 6 % novorojenih otrok (to so bili večinoma otroci, katerih starši niso bili poročeni, pri čemer ni bilo pomembno, ali je bil otrok deček ali deklica).

ŽIVLJENJSKA ČRTA

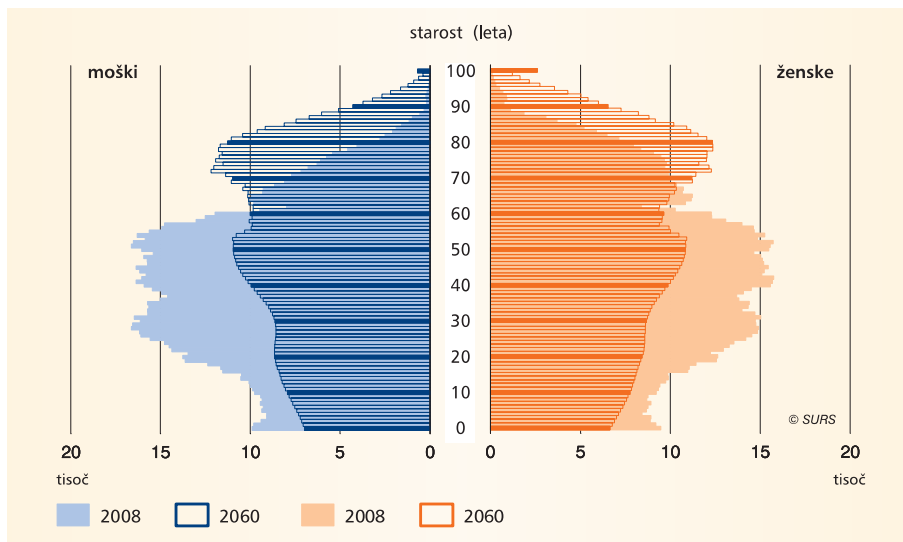
Slika 1: Potek življenjske črte povprečne prebivalke in povprečnega prebivalca Slovenije, rojenih leta 1978 in 2008

Vir: SURS

PROJEKCIJE

Grafikon 10: Starostna sestava prebivalstva po spolu, projekcija prebivalstva EUROP2008, srednja varianta projekcije, Slovenija, 2008 in 2060

Vir: Prebivalstvo Slovenije danes in jutri, 2008.-2060. Projekcije prebivalstva EUROP2008 za Slovenijo. (2009). *Brošure*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.

Demografska prihodnosti Slovenije ni rožnata

■ Prikazana projekcija prebivalstva velja za obdobje 2008–2060, pripravljena pa je bila po stanju števila prebivalcev Slovenije na dan 1. 1. 2008 (po prejšnji definiciji prebivalstva, veljavni od leta 1995 do 2007 (glej metodološka pojasnila, str. 56). Osnovne predpostavke srednje variante projekcije prebivalstva so bile:

- postopen dvig števila živorojenih otrok na žensko (z 1,32 na 1,52),
- stalno podaljševanje pričakovanega trajanja življenja (za 9 let za moške oziroma za 7 let za ženske do leta 2060),
- pol manjši selitveni prirast.

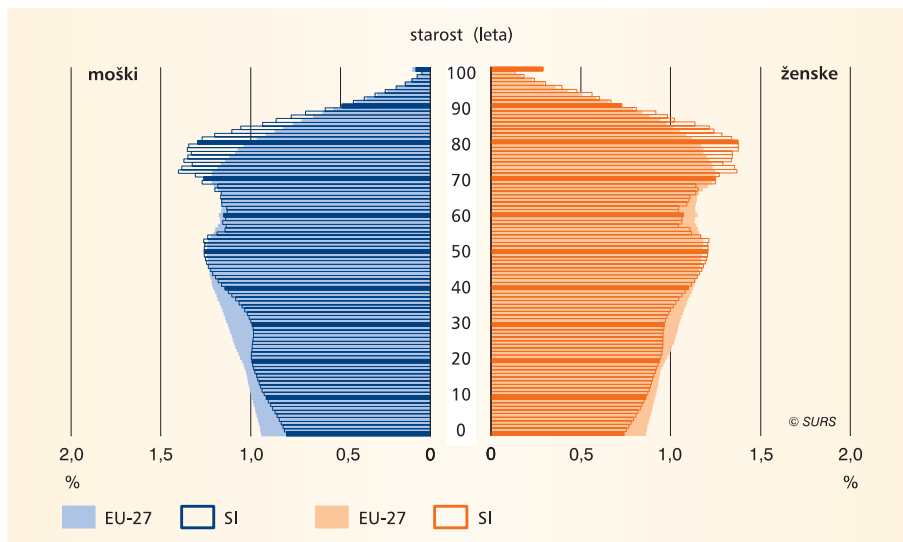
■ Število prebivalcev Slovenije po srednji varianti naj bi naraščalo do leta 2020, leta 2030 pa naj bi spet doseglo izhodiščno vrednost, leta 2060 pa naj bi v Sloveniji živel 12 % manj prebivalcev (1,77 milijona).

■ Po najbolj pesimističnem scenariju naj bi imela Slovenija leta 2060 samo še 1,45 milijona prebivalcev, po najbolj optimističnem pa celo več kot na začetku (2,39 milijona).

■ Številčno razmerje med moškimi in ženskami naj se ne bi bistveno spreminjalo.

PROJEKCIJE

Grafikon 11: Starostna sestava prebivalstva po spolu, projekcija prebivalstva EUROPOP2008, srednja varianta projekcije, EU-27 in Slovenija, 2060

Vir: Prebivalstvo Slovenije danes in jutri, 2008.-2060. Projekcije prebivalstva EUROPOP2008 za Slovenijo. (2009). Brošure. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.

Prebivalstvo Slovenije se bo staralo hitreje kot prebivalstvo EU-27

- Staranje prebivalstva bo osnovni demografski proces v EU-27 v prvi polovici 21. stoletja.
- Število prebivalcev EU-27 naj bi se do leta 2060 povečalo za 2 %. Na počasnejše staranje prebivalstva naj bi imel največji vpliv pozitiven selitveni prirast.
- V 14 državah EU-27 (vključno s Slovenijo) naj bi se število prebivalcev zmanjšalo (najbolj v Bolgariji – skoraj za 30 %), v 13 državah pa povečalo (najbolj na Cipru – za 66 %).
- Delež prebivalcev, starih 65 let ali več, naj bi v Sloveniji leta 2060 presegel tretjino in Slovenijo uvrstil na sedmo mesto (v EU-27 naj bi znašal 30 %). Večji delež prebivalcev, starih 80 let ali več, kot Slovenija (13,9 %) naj bi imeli samo Italija in Estonija.
- Če je bilo v Sloveniji leta 2008 na 100 delovno sposobnih prebivalcev (to so osebe v starosti 15–64 let) 23 starejših oseb (starih nad 65 let), naj bi bilo takih oseb v letu 2060 že 62, medtem ko naj bi bilo razmerje v državah EU-27 predvidoma bistveno ugodnejše (povečanje s 25 na 53).

IZBRANI DEMOGRAFSKI POJAVI

Naselja:
V vsakem drugem naselju manj kot 100 prebivalcev.

Zakonski stan:
Najstarejše ženske vdove, najstarejši moški poročeni.

Kraj rojstva:
Skoraj vsak 4. prebivalec obalno-kraške statistične regije ni bil rojen v Sloveniji.

Notranje selitve:
Tuji državljani mobilnejši od državljanov Slovenije.

Materinstvo:
Ženske rojevajo vse starejše.

Vrstni red rojstva:
Delež rojencev višjega reda se manjša.

Živorojeni, rojeni v zunajzakonski skupnosti:
Več kot pol otrok se rodi staršem, ki uradno niso poročeni.

Očetovstvo:
Očetje ob rojstvu otroka povprečno 3 leta starejši od mater.

Porodi:
Vse več porodov dvojčkov.

Dovoljeni splavi:
Dovoljena splavnost upadla v zadnjih dvajsetih letih za dve tretjini.

Umrljivost dojenčkov:
Slovenija sodi med evropske države z najnižjo stopnjo umrljivosti dojenčkov.

Vzroki smrti:
Najpogostejši vzrok smrti še vedno bolezni obtočil.

Samomori:
V letu 2008 povprečno več kot en samomor na dan.

Regionalna umrljivost:
Umrljivost v letu 2008 najnižja v osrednjeslovenski statistični regiji.

Sklenitve zakonskih zvez v EU:
Slovenija po številu sklenitev zakonskih zvez na 1000 prebivalcev na zadnjem mestu v EU-27.

Starost ženina in neveste:
Sklepanje zakonskih zvez se pomika v višje starostne razrede.

Razlika v starosti ženina in neveste:
Neveste praviloma mlajše od ženinov.

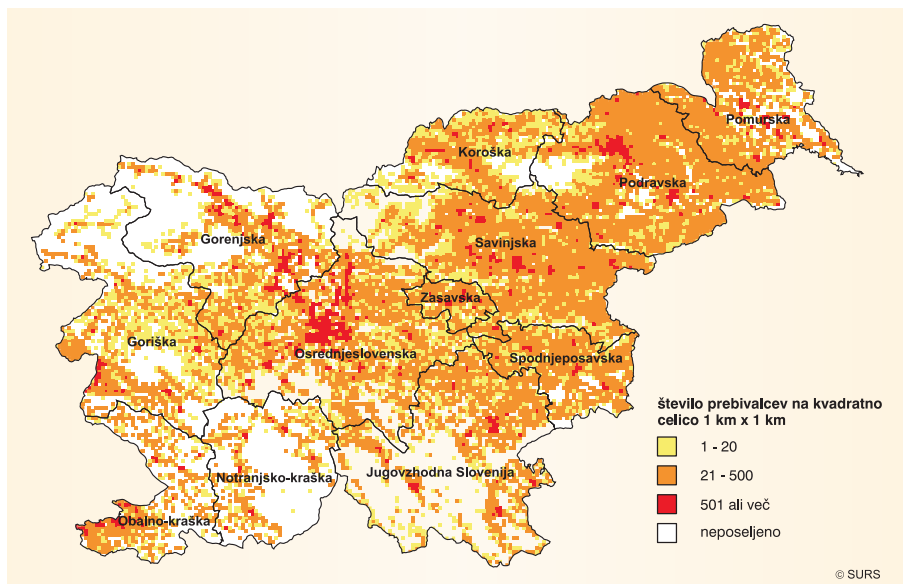
Poroka in rojstvo prvega otroka:
Povprečni starosti neveste ob prvi poroki in matere ob rojstvu prvega otroka skoraj enaki.

Otroci po razvezi:
Večina otrok dodeljenih materam.

Rojstni dnevi:
Največ rojstnih dnevov 1. januarja.

GOSTOTA PREBIVALSTVA

Karta 1: Gostota prebivalstva, Slovenija, 2008

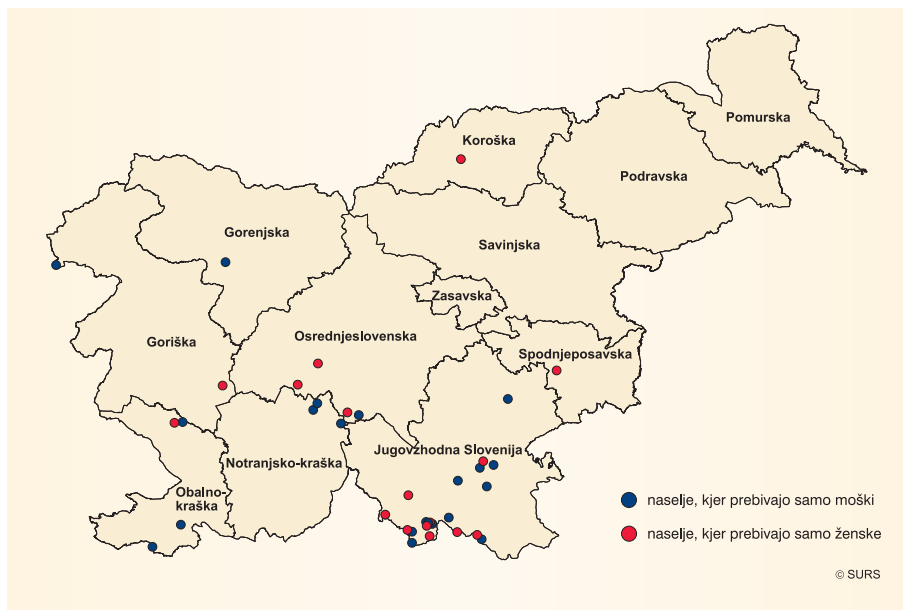
Vira: SURS, GURS

Največ prebivalcev na km² v občini Ljubljana, najmanj v občini Solčava

■ Razlike v gostoti prebivalstva med posameznimi občinami so velike: v občini Ljubljana živi na km² več kot 1000 prebivalcev, v občini Solčava pa manj kot 5. Med najgostejše poseljenimi občinami so občine z velikimi mesti ter po površini manjše, a prebivalstveno močne občine na obrobjih večjih zaposlitvenih središč. Najredkeje poseljene so občine, katerih velik del površine je neposeljen, oz. občine, ki so prometno odmaknjene od pomembnejših središč.

NASELJA

Karta 2: Naselja, v katerih živijo le moški ali le ženske, Slovenija, 2008

Vir: SURS, GURS

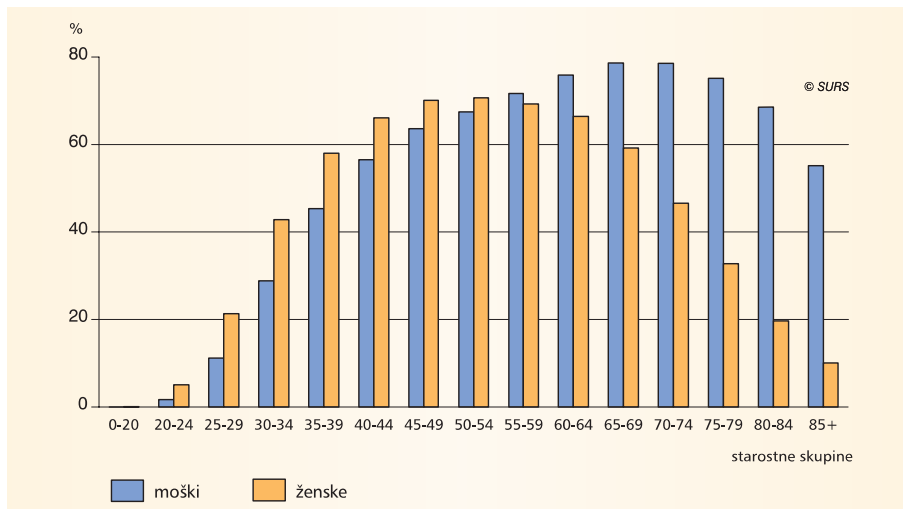
V vsakem drugem naselju manj kot 100 prebivalcev

■ V Sloveniji je bilo konec leta 2008 nekaj več kot 6.000 naselij. Vsako drugo je imelo manj kot 100 prebivalcev. Skupaj je bilo prebivalcev takšnih naselij za polovico največjega naselja – Ljubljane. Vsako stoto je bilo povsem brez prebivalcev.

■ V 16 naseljih v Sloveniji so prebivale le ženske, v 21 naseljih pa so prebivali le moški. Ta naselja so bila zelo majhna, saj je imelo največje 7 prebivalcev (Robidišče v občini Kobarid), za večino teh naselij pa je bila značilna tudi obrobna lega. Največ naselij s prebivalci le enega spola je bilo v občini Kostel (9). Večina prebivalk v »ženskih« naseljih je bila stara 65 let ali več, medtem ko je bila večina prebivalcev v »moških« naseljih mlajša od 60 let.

ZAKONSKI STAN

Grafikon 12: Poročeni po spolu in starostnih skupinah, Slovenija, 2008

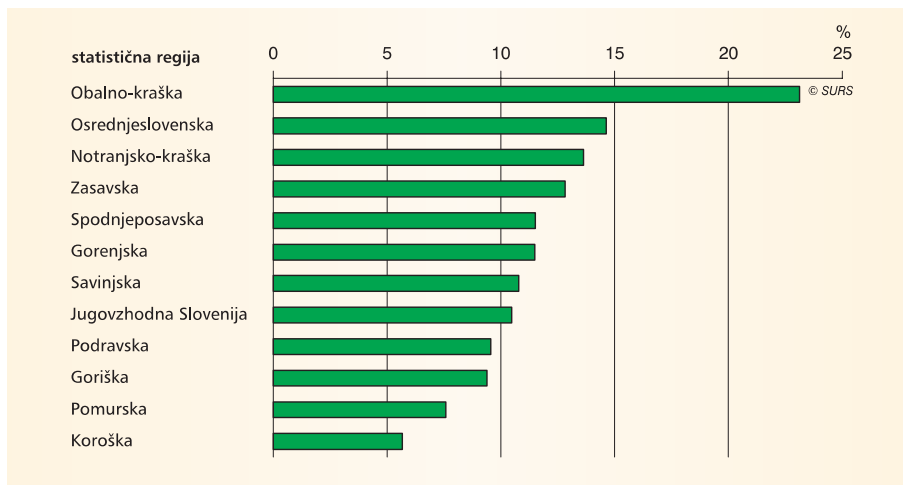

Najstarejše ženske vdove, najstarejši moški poročeni

- Ker ženske v Sloveniji živijo dlje kot moški, je med njimi tudi veliko vdov. Med ženskami, starimi 80 let ali več, sta bili ob koncu leta 2008 vdovi dve od treh. Za primerjavo: med vsemi prebivalkami je bila tedaj vdova vsaka deseta.
- Moški v najvišjih starostnih skupinah pa so bili v letu 2008 večinoma poročeni. Med 80-letniki je bilo skoraj dve tretjini poročenih, vdovcev je bilo za dobro četrtino.
- Večina 80-letnikov je bila poročena z osebami, starimi 70 ali več let; z manj kot 65 let staro osebo sta bila poročena le vsak 100. poročeni 80-letnik in vsaka 500. poročena 80-letnica.

KRAJ ROJSTVA

Grafikon 13: Prebivalci Slovenije s krajem rojstva v drugih državah, statistične regije, 31. 12. 2008

Vir: SURS

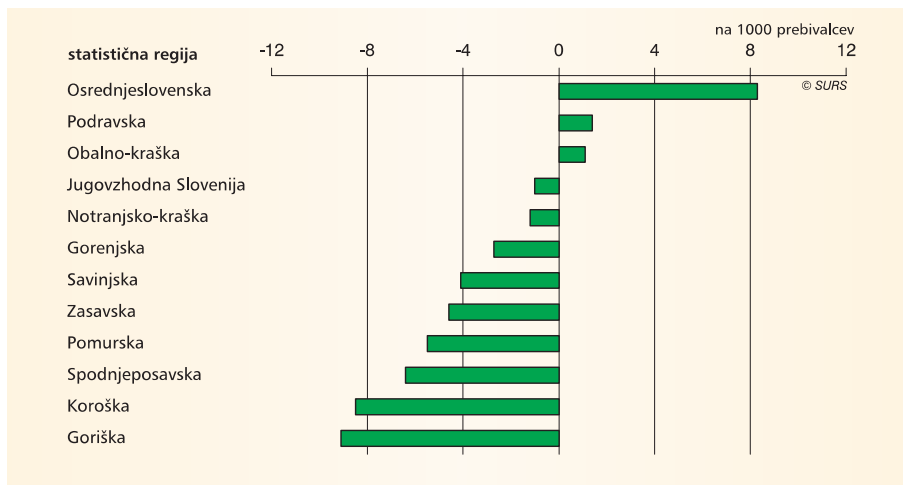
Skoraj vsak 4. prebivalec obalno-kraške statistične regije ni bil rojen v Sloveniji

■ Konec leta 2008 je bil med prebivalci posameznih statističnih regij delež priseljenih, tj. prebivalcev, ki so se rodili v tujini, največji v obalno-kraški statistični regiji (skoraj četrtna ali 23,1 % prebivalstva te regije), najmanjši pa v koroški statistični regiji (5,7 % prebivalstva te regije).

■ V večini statističnih regij (v devetih od dvanajstih) so bili v letu 2008 med v tujini rojenimi prebivalci Slovenije najštevilnejši tisti, ki so bili rojeni v Bosni in Hercegovini; ti so bili zlasti številni v zasavski (62,9 %) in v gorenjski statistični regiji (50,7 %). V pomurski, spodnjeposavski in podravski statistični regiji pa so bili med tem prebivalstvom najštevilnejši tisti, ki so se rodili na Hrvaškem. V pomurski statistični regiji je bil v opazovanem letu med priseljenim prebivalstvom precejšen tudi delež oseb, ki so bile rojene v Nemčiji (18 %) in Avstriji (17 %).

NOTRANJE SELITVE

Grafikon 14: Selitveni prirast med statističnimi regijami na 1000 prebivalcev, Slovenija, 2008

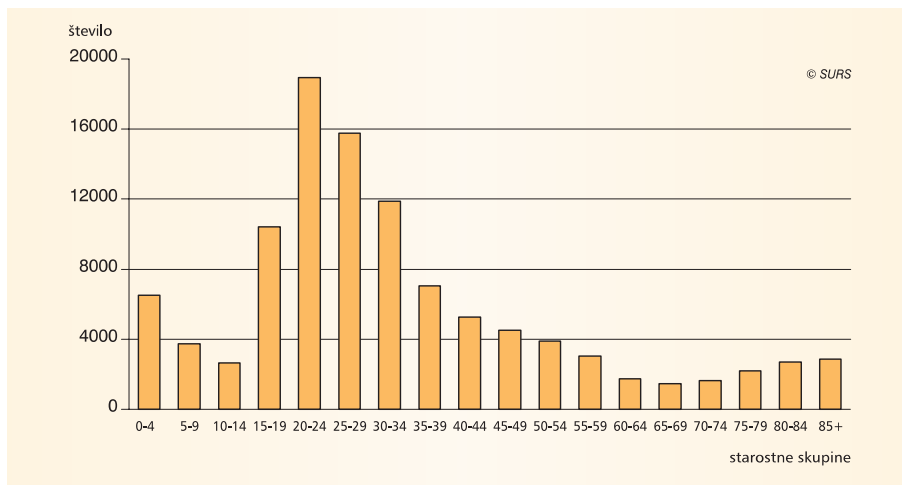

Vir: SURS

Tuji državljani mobilnejši kakor državljani Slovenije

■ V letu 2008 je naselje prebivališča znotraj Slovenije spremenilo 5 % prebivalstva. Tuji državljani so v primerjavi z državljani Slovenije bolj mobilna prebivalstvena skupina. V letu 2008 je spremenilo naselje svojega prebivališča 7 % vseh prebivalcev Slovenije s tujim državljanstvom. Pozitiven selitveni prirast z drugimi statističnimi regijami so imele le 3 statistične regije, in sicer osrednjeslovenska, podravska in obalno-kraška.

NOTRANJE SELITVE

Grafikon 15: Notranje selitve po starostnih skupinah selivcev, Slovenija, 2008

Vir: SURS

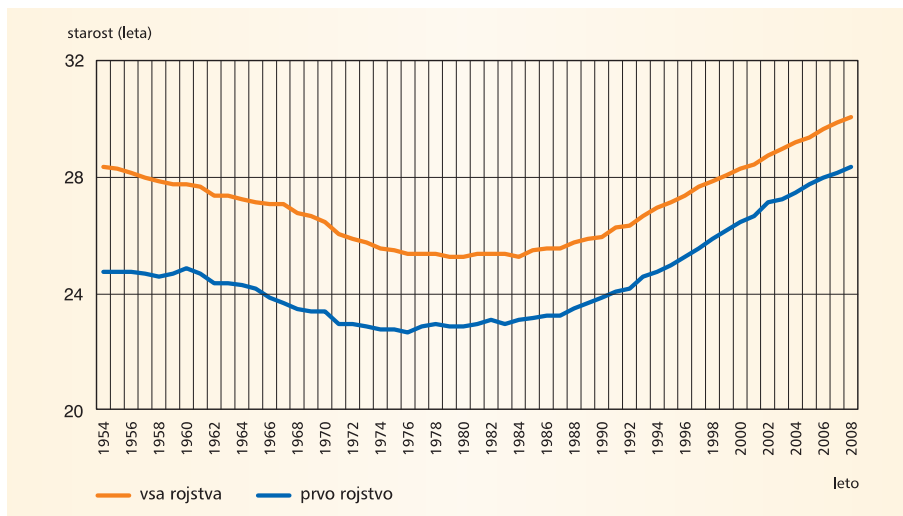
Največje selitvene tokove imajo večja mesta

■ Največ vseh selivcev v Sloveniji v letu 2008, ki so se selili iz ene občine v drugo, se je priselilo v občino Ljubljana, 18,4 %, nato v Maribor, 7,9 %, medtem ko se je odselilo iz občine Ljubljane 15,8 % vseh odseljenih po občinah, iz občine Maribor pa 8 %.

■ Če se poleg sprememb stalnega prebivališča upoštevajo tudi selitve na začasni naslov, je imela občina Ljubljana v letu 2008 pozitiven selitveni prirast z drugimi občinami (2.346 oseb). V osrednjeslovenski statistični regiji se je število prebivalcev na 1000 prebivalcev v letu 2008 povečalo za nekaj več kot 8.

MATERINSTVO

Grafikon 16: Povprečna starost matere ob rojstvu otroka, Slovenija

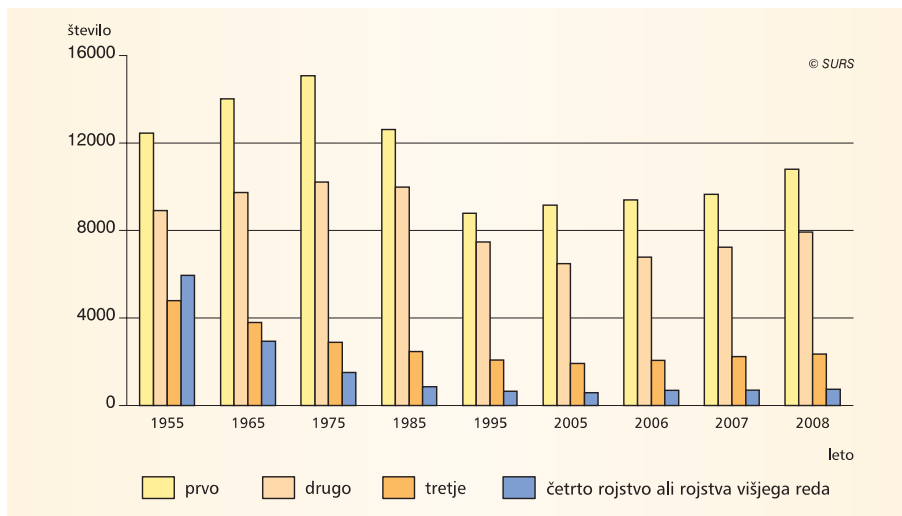
Vir: SURS

Ženske rojevajo vse starejše

■ Rodnost v Sloveniji se sicer po letu 2003 počasi povečuje, kljub temu pa imajo ženske v današnjem času manj otrok kot pred desetletji. Tudi ko se odločijo za materinstvo, so starejše, kot so bile včasih. Pojav odlaganja materinstva na poznejši čas zaznavamo tudi v podatkih za leto 2008: v letu 2008 so bile matere ob rojstvu otroka v povprečju stare 30,1 leta, ob rojstvu prvega otroka pa povprečno 28,4 leta. Obe vrednosti sta najvišji povprečni starosti po drugi svetovni vojni.

■ Najbolj rodno skupino so v letu 2008 predstavljale ženske v starosti 28–31 let. Še pred štirimi desetletji je bila polovica žensk, ki so rodile, mlajša od 25 let, in le slabih 10 % je bilo starejših, takih, ki so rojevale po 35. letu, vendar večinoma otroka višjega reda. Po letu 1990 se je delež mlajših mamic zmanjševal, povečeval pa se je delež starejših (14 % v 2008). Žensk, ki so v letu 2008 rodile prvič in so bile stare manj kot 25 let, je bilo samo še za dobra petina (21,9 %), tistih, ki so v tem letu rodile prvič in so bile stare več kot 34 let, pa je bilo 7,3 %.

VRSTNI RED ROJSTVA

Grafikon 17: Živorojeni glede na vrstni red rojstva, Slovenija

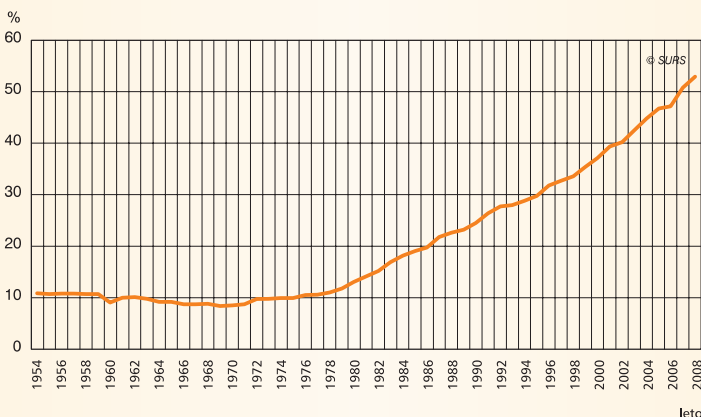
Vir: SURS

Delež tretjerojencev in otrok višjega reda se manjša

■ V letu 2008 je bilo med novorojenimi otroki pol prvorojencev (49,5 %), več kot tretjina pa drugorojencev (36,3 %). Vsak 10. otrok je bil tretjerojenec. Taka struktura je značilna za rojstva v zadnjih nekaj letih. V preteklih petih desetletjih pa je prišlo do bistvenih sprememb predvsem pri rojstvih višjega reda. Deleža tretjerojencev in rojencev višjega reda sta se krepko zmanjšala: v letu 2008 so matere rodile 40 % manj tretjerojencev in 80 % manj otrok četrtega ali višjega reda kot pred petdesetimi leti. Zato pa je bilo 85,8 % vseh otrok, rojenih v letu 2008, prvo- ali drugorojencev. Med prvorojenci so prevladovali otroci, rojeni v zunajzakonski skupnosti (bilo jih je za dve tretjini), med drugorojenci pa je bilo takih tudi že skoraj 45 %.

ŽIVOROJENI, ROJENI V ZUNAJZAKONSKI SKUPNOSTI

Grafikon 18: Živorojeni, rojeni zunaj zakonske zveze, Slovenija

Vir: SURS

Več kot polovica otrok se rodi v zunajzakonski skupnosti

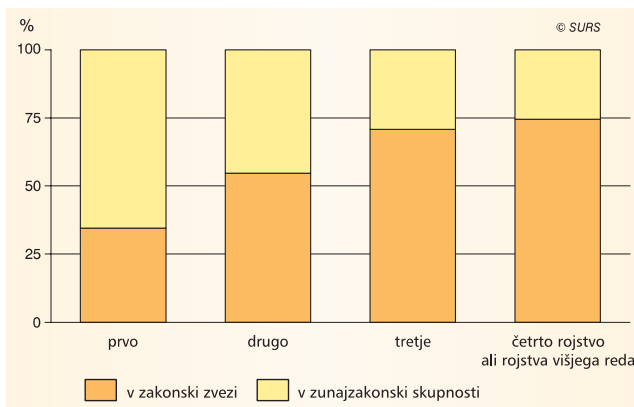
■ Med otroki, rojenimi v letu 2008, je bilo 52,9 % otrok rojenih neporočenim materam oz. v zunajzakonski skupnosti in tudi leto pred tem je to veljalo že za polovico vseh novorojenčkov. Ta podatek kaže, da "uradno sklenjena" zakonska skupnost med mladimi v Sloveniji ni več prevladujoča oblika življenjske skupnosti; delež mater, ki ob rojstvu otroka niso poročene, narašča od sredine 70. let. Šele med tistimi, ki so bile ob rojstvu otroka v letu 2008 že stare 30 let, je bil delež tistih, ki so bile poročene, večji od deleža tistih, ki so bile neporočene. Med materami, ki so v letu 2008 rodile prvič, je bil delež tistih, ki niso bile poročene, v vseh starostih večji od 50 %. Skupaj sta bili v zunajzakonski skupnosti rojeni dve tretjini (65 %) prvorojencev.

Tabela 15: Živorojeni, rojeni v zunajzakonski skupnosti, izbrane države Evrope, 2007

	%
Islandija	65,6
Estonija	58,1
Švedska	54,7
Norveška	54,5
Slovenija	50,8
Francija	50,5
Bolgarija	50,2
Avstrija	38,2
Madžarska	37,5
Srbija	22,5
Italija	20,7
BIH	11,6
Hrvaška	11,0

Vir: EUROSTAT

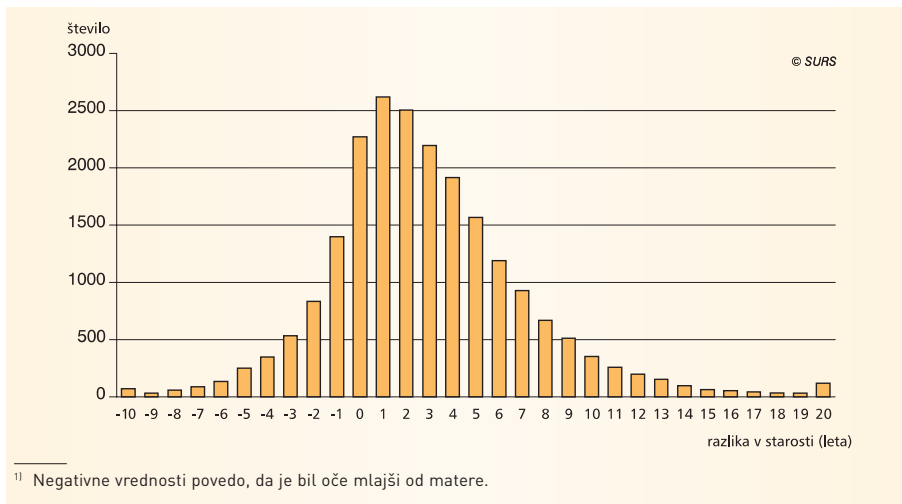
Grafikon 19: Živorojeni po vrstnem redu rojstva in obliki družinske skupnosti, Slovenija, 2008

Vir: SURS

OČETOVSTVO

Grafikon 20: Razlika v starosti¹⁾ med očetom in materjo ob otrokovem rojstvu, Slovenija, 2008

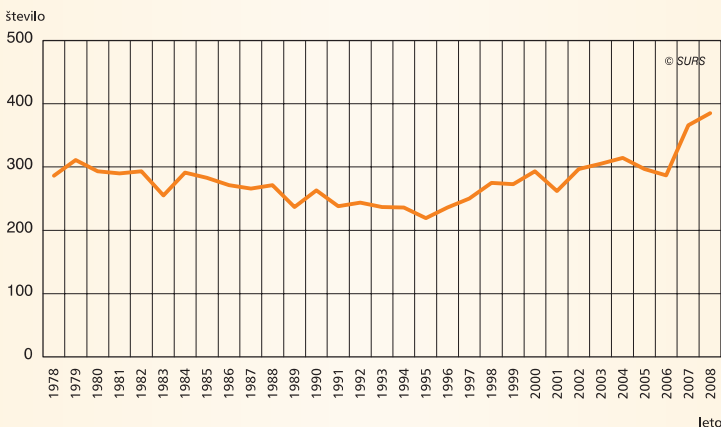
Vir: SURS

Očetje ob rojstvu otroka v povprečju 3 leta starejši od mater

- V zadnjih desetletjih so tudi moški, ko se odločajo za očetovstvo, vse starejši. Povprečna starost očeta se je v zadnjih treh desetletjih dvignila za skoraj 4 leta, na 32,9 leta (v letu 2008).
- Zelo mladi očetje so bili tudi v preteklosti redki. Med vsemi očeti, katerih otroci so se rodili v letu 2008, je bilo le 77 najstnikov (tj. mlajših od 20 let), pred tridesetimi leti jih je bilo 100 več. Zelo močno se je od 1978 doslej zmanjšal delež očetov v starosti 20–30 let, močno pa se je povečal delež očetov v starosti 30 let ali več, predvsem pa delež očetov, starih nad 35 let.
- Večina očetov otrok, rojenih v letu 2008, je bila starejša od mater teh otrok. Pa vendar je bil skoraj vsak 6. oče teh otrok mlajši od matere teh otrok; večina teh očetov je bila mlajša od otrokove matere za največ 2 leti. Največja razlika v starosti med mlajšim očetom in starejšo materjo je bila več kot 15 let.
- Polovica vseh staršev, ki se jim je v letu 2008 rodil otrok, je bila stara približno enako ali so bili očetje največ 4 leta starejši od mater. Večina očetov, 72 %, je torej bila starejša od matere. 120 očetov otrok, ki so se rodili v letu 2008, je bilo od mater teh otrok starejših 20 let ali več.

PORODI

Grafikon 21: Večplodni porodi, Slovenija

Vir: SURS

Vse več porodov dvojčkov

■ Čeprav se delež porodov dvojčkov in trojčkov od konca sedemdesetih let prejšnjega stoletja povečuje, so taki porodi še vedno majhen pojav. Še pred tremi desetletji je bilo večplodnih porodov manj kot 1 % (0,9 %), v letu 2008 pa jih je bilo 1,8 % med vsemi porodi. Delež dvojčkov se namreč v zadnjih desetletjih povečuje tudi zaradi vedno starejših nosečnic in postopkov zdravljenja neplodnosti z biomedicinsko pomočjo.

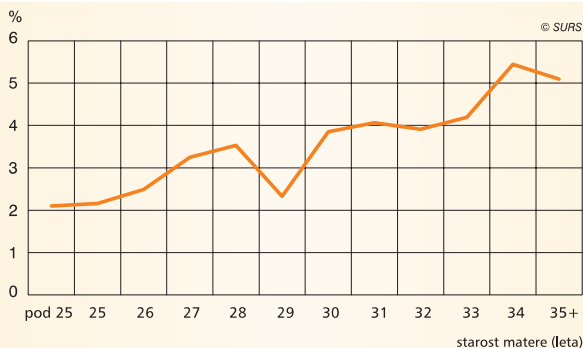
■ Matere, ki so v letu 2008 imele večplodni porod (porod dvojčkov, trojčkov), so bile povprečno za 1,3 leta starejše od mater, ki so imele navadni porod. V letu 2008 je bil večploden povprečno vsak 56. porod porod, sredi 90. let prejšnjega stoletja le vsak 72., pred tremi desetletji pa šele vsak 105.

Tabela 16: Porodi, Slovenija, 2008

	2008
Porodi skupaj	21.538
Navadni	21.153
Porodi dvojčkov	382
• dva dečka	126
• ena deček, ena deklica	125
• dve deklici	131
Porodi trojčkov	3

Vir: SURS

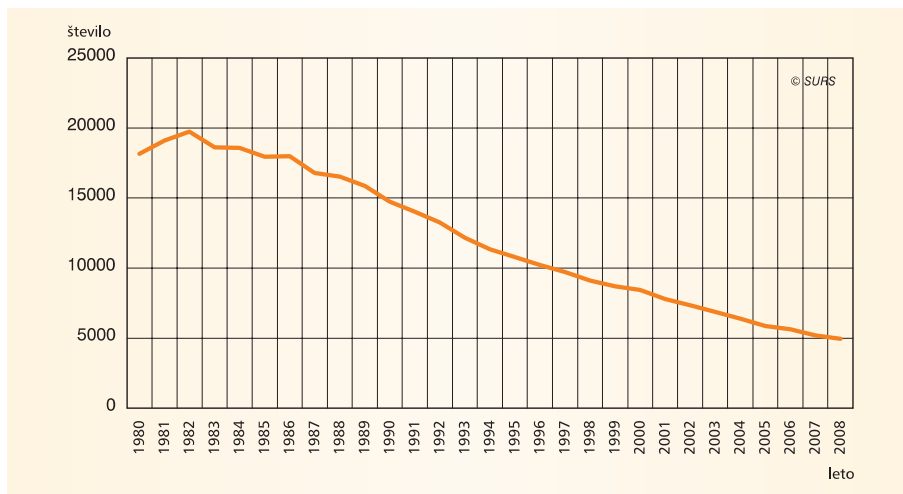
Grafikon 22: Porodi mater z večplodno nosečnostjo od vseh porodov mater v posamezni starosti, Slovenija, 2008

Vir: SURS

DOVOLJENI SPLAVI

Grafikon 23: Dovoljeni splavi, Slovenija

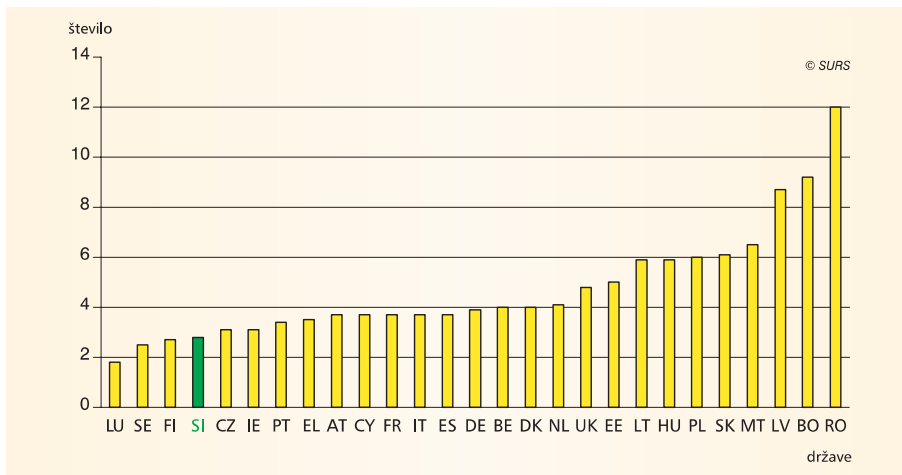
Vir: IVZ

Dovoljena splavnost upadla v zadnjih dvajsetih letih za dve tretjini

■ Splavi so z zakonom postali dovoljeni leta 1977. V začetku 80. let 20. stoletja je bilo v Sloveniji prijavljenih okrog 19.000 splavov letno, po letu 1982 pa število dovoljenih splavov upada. V zadnjih dvajsetih letih je dovoljena splavnost upadla za več kot dve tretjini. V letu 2008 je bilo opravljenih 4.946 dovoljenih splavov, kar je ekvivalentno 23 % živorojenih otrok. Na 1.000 žensk med 15. in 49. letom starosti je bilo opravljenih 10 dovoljenih splavov. Stopnje dovoljene splavnosti so bile najvišje v starosti 20–39 let (14 dovoljenih splavov na 1000 žensk te starosti).

UMRLJIVOST DOJENČKOV

Grafikon 24: Umrli dojenčki na 1000 živorojenih, evropska primerjava, 2007

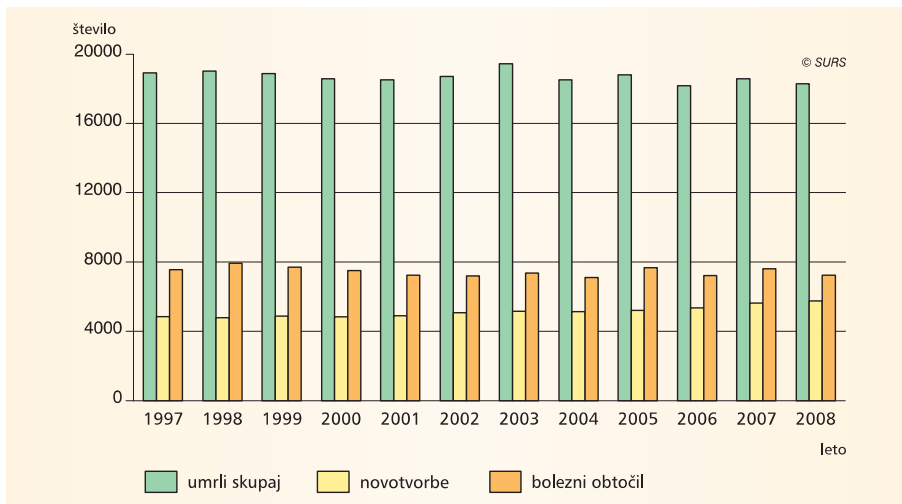
Vir: EUROSTAT

Slovenija sodi med evropske države z najnižjo stopnjo umrljivosti dojenčkov

■ Med prebivalci, ki so umrli v letu 2008, je bilo 52 dojenčkov, tj. otrok, starih manj kot eno leto (30 dečkov in 22 deklic), to pomeni 2,4 umrli dojenčka na 1000 živorojenih. Število umrlih dojenčkov v Sloveniji še vedno pada. Za dojenčke, ki umrejo pred 1. rojstnim dnevom, je najbolj tvegan prvi teden življenja; v letu 2008 jih je v tej starosti umrlo 65 %. V zadnjih desetih letih se je smrtnost dojenčkov zmanjšala za polovico. V letu 1998 je namreč umrlo 5,2 dojenčka na 1000 živorojenih. Slovenija se tako uvršča med evropske države z najnižjo stopnjo umrljivosti dojenčkov (to lahko pripisujemo tudi kakovostnejšemu zdravstvenemu sistemu).

VZROKI SMRTI

Grafikon 25: Umrli zaradi novotvorb in bolezni obtočil, Slovenija

Vir: SURS

Najpogostejši vzrok smrti so še vedno bolezni obtočil

■ Gre za bolezni, ki so močno odvisne od posameznikovega življenjskega sloga in vedenja. Delež oseb, ki so v Sloveniji v letu 2008 umrle zaradi bolezni obtočil, je med vsemi umrlimi znašal 40 % in se je glede na leto 2007 znižal za 376 oseb; delež žensk med temi osebami je bil večji (58 %) od deleža moških (42 %). Delež smrti zaradi teh bolezni je bil najvišji v starosti med 80. in 89. letom.

Pljučni rak najpogostejša oblika raka

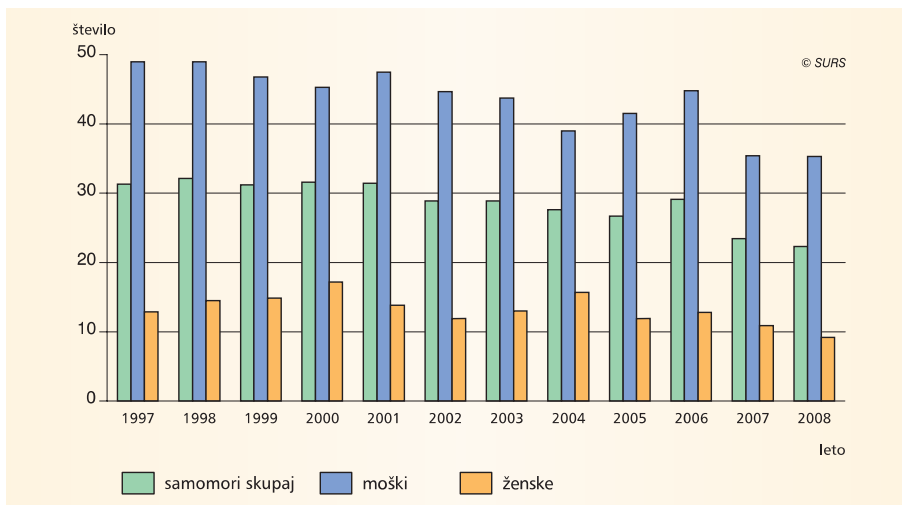
■ Drugi najpogostejši vzrok umrljivosti so novotvorbe; med te spadajo tudi rakava obolenja. Delež umrlih zaradi novotvorb med vsemi umrlimi osebami je v letu 2008 znašal 31 % in se je glede na leto 2007 povišal za 138 oseb. Še vedno prevladuje rak na pljučih; za to boleznijo je v letu 2008 umrlo 1.100 oseb, od tega 73 % moških in 27 % žensk. Druga oblika najpogostejšega raka pa je rak na dojki, ki je najpogostejša oblika raka med ženskami; zaradi te bolezni je leta 2008 umrlo 441 oseb. Za rakom na dojki umre največ žensk v starosti med 70. in 84. letom. Po pogostosti so sledili še rak debelega črevesa, rak želodca, rak slinavke in rak prostate.

Med poškodbami najpogostejši padci

■ Tretji najpogostejši vzrok umrljivosti v Sloveniji so poškodbe, nastale zaradi nezgode, samomora ali uboja. Število oseb, umrlih za posledicami poškodb, se postopno znižuje in je v letu 2008 znašalo 1.515. V tej kategoriji prevladujejo nezgode, in sicer je tedaj 1.094 oseb umrlo zaradi posledic nezgod. Med nezgodami so prevladovali padci (50 %), transportne nezgode (23 %), zastrupitve (6 %) in zadušitve in utopitve (5 %). V letu 2008 se je največ nezgod zgodilo v mesecu juniju, potem v juliju, avgustu, septembru, oktobru in januarju.

SAMOMORI

Grafikon 26: Samomori na 1000 umrlih po spolu, Slovenija

Vir: SURS

V letu 2008 povprečno več kot en samomor na dan

■ V letu 2008 je bilo v Sloveniji 408 samomorov – preveč, a vendar za 6 % manj kot v letu 2007. Med tako umrlimi osebami je bilo 80 % moških. Največ (44 %) teh oseb je bilo starih od 40 do 59 let. V letu 2008 je bilo največ samomorov storjenih v januarju in marcu, najmanj pa decembra. Med tako umrlimi moškimi je bilo 44 % samskih moških, 38 % pa poročenih. Med tako umrlimi ženskami je bilo poročenih 48 %, samskih pa 21 %. Največ teh oseb je imelo srednješolsko izobrazbo, 52 %; 29 % jih je imelo osnovnošolsko izobrazbo, 7 % nepopolno osnovnošolsko, 5 % visoko, 4 % pa višjo izobrazbo.

UMRLJIVOST NA RAVNI STATISTIČNIH REGIJ

Tabela 17: Osnovni podatki o umrlih po statističnih regijah, Slovenija, 2008

	Umrli na 1000 prebivalcev	Umrli dojenčki na 1000 živorojenih	Povprečna starost umrlega	Bolezni obtočil na 1000 prebivalcev
Slovenija	9,1	2,4	74,2	3,6
Pomurska	11,1	0,9	74,4	5,0
Podravska	9,9	2,9	73,3	4,2
Koroška	9,3	3,8	73,3	3,7
Savinjska	9,2	3,2	73,7	3,4
Zasavska	10,4	2,3	73,0	4,2
Spodnjeposavska	10,5	2,9	73,3	5,1
Jugovzhodna Slovenija	8,8	3,8	73,6	3,0
Osrednjeslovenska	7,7	1,3	74,4	2,8
Gorenjska	8,3	3,5	74,5	3,1
Notranjsko-kraška	10,5	1,8	76,2	4,1
Goriška	10,2	2,4	76,1	4,5
Obalno-kraška	8,4	0,9	75,9	3,3

Vir: SURS

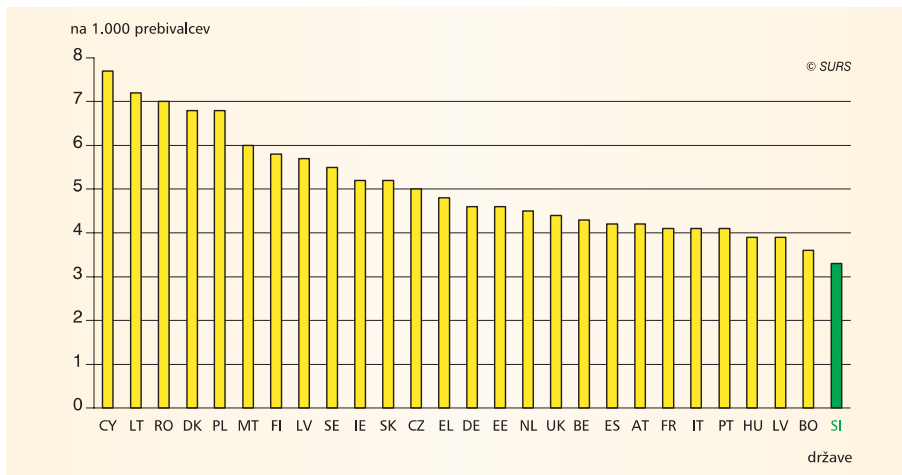
Umrljivost v letu 2008 najnižja v osrednjeslovenski statistični regiji

■ V letu 2008 je bila povprečna starost umrlih najvišja v notranjsko-kraški regiji (76,2 leta), najnižja pa v zasavski regiji (73,0 leta), pri čemer so bili umrli moški v povprečju najstarejši v obalno-kraški regiji (71,9 leta), najmlajši pa v zasavski regiji (68,2 leta). Povprečna starost umrlih žensk je bila najvišja v goriški (81,1 leta), najnižja pa v koroški regiji (76,6 leta).

■ Umrljivost lahko prikazujemo tudi kot razmerje med številom umrlih in številom prebivalstva. V letu 2008 je bila ta najnižja v osrednjeslovenski regiji. Najmanj umrlih dojenčkov na 1000 živorojenih sta imeli pomurska in obalno-kraška regija. Najmanj umrlih zaradi bolezni obtočil je imela osrednjeslovenska regija.

SKLENITVE ZAKONSKIH ZVEZ V EU

Grafikon 27: Sklenitve zakonskih zvez na 1000 prebivalcev, evropska primerjava, 2008

Vir: EUROSTAT

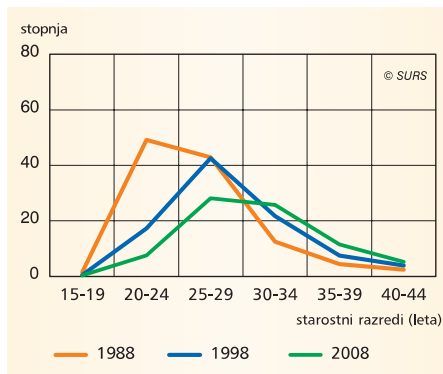
Slovenija po številu sklenitev zakonskih zvez na 1000 prebivalcev na zadnjem mestu v EU-27

■ Po podatkih Eurostata² se je število sklenitev zakonskih zvez na 1000 prebivalcev v državah članicah Evropske unije v letu 2008 gibalo med 3,3 in 7,7. Slovenija je bila s 3,3 sklenitve zakonske zveze na 1000 prebivalcev na zadnjem mestu. Po podatkih Eurostata za leto 2008 so izkazovale manj kot 4 sklenitve zakonske zveze na 1000 prebivalcev med državami članicami Evropske unije še Bolgarija (3,6), Luksemburg (3,9) in Madžarska (3,9).

² EUROSTAT: <http://ec.europa.eu/eurostat>, 22. 4. 2010

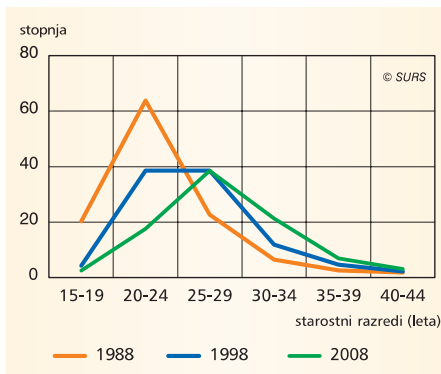
STAROST ŽENINA IN NEVESTE

Grafikon 28: Starostnospecifične stopnje poročnosti ženina, Slovenija

Vir: SURS

Grafikon 29: Starostnospecifične stopnje poročnosti neveste, Slovenija

Vir: SURS

Povprečni starosti ženina in neveste se zvišujeta

■ Število sklenitev zakonskih zvez se znižuje, povprečni starosti zaročencev ob sklenitvi zakonske zveze pa se zvišujeta. V letu 2008 je 85,3 % ženinov in 88,1 % nevest sklenilo svojo prvo zakonsko zvezo. Ženini, ki so prvič sklenili zakonsko zvezo, so bili stari povprečno 30,9 leta; neveste 28,4 leta. Pred tremi desetletji, leta 1978, je bila nevesta ob sklenitvi prve zakonske zveze povprečno mlajša skoraj 6 let (22,5 leta), ženin 5 let (25,7 leta).

■ Kako se zvišujeta povprečni starosti para ob sklenitvi zakonske zveze, nam pove tudi podatek o povprečni starosti ženina in neveste ob sklenitvi vseh zakonskih zvez: povprečna starost ženina je bila višja od 30 let od sredine 90. let 20. stoletja, medtem ko je bila povprečna starost neveste prvič višja od 30 let v letu 2006.

Starost ob sklenitvi zakonske zveze je vse višja

■ Ne zvišujeta se samo povprečni starosti ženinov in nevest ob poroki, tudi starostnospecifične stopnje poročnosti (ta podatek prikazuje razmerje med številom sklenitev zakonskih zvez v določeni starosti ženina in neveste in številom prebivalstva enake starosti) kažejo na to, da se pari vse pogosteje odločajo za sklenitev zakonske zveze v višji starosti. Pred tremi desetletji se je največ zakonskih zvez sklepalo v starostni skupini 20–24 let, v letu 2008 se je starost premaknila na okoli 30 let, torej v starostni skupini 25–29 let in 30–34 let.

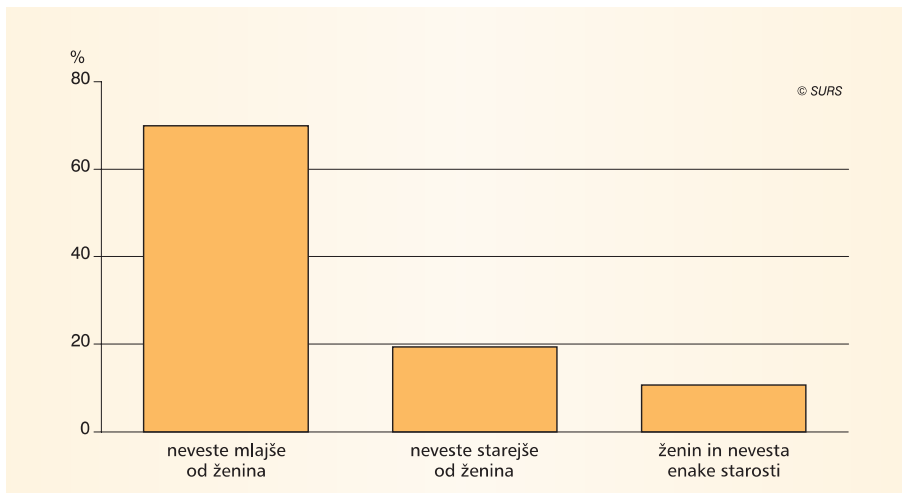
Najstniki sklenejo vse manj zakonskih zvez

■ V preteklosti zakonske zveze, ki so jih sklepali najstniki, niso veljale za družbeni, socialni problem, kot morda veljajo v moderni dobi. Pričakovano trajanje življenja je bilo takrat krajše, ljudje so bili slabše izobraženi, večje število otrok v družini je pomenilo več rok za delo na domači kmetiji in prispevek k splošni blaginji.

■ Dandanes pa je drugače. Otroci ostajajo dalj časa v sistemu izobraževanja in odločitev za sklenitev zakonske zveze je precej bolj premišljena, zato je tudi starost ob njeni sklenitvi vse višja. V letu 2008 je bilo 17 zakonskih zvez sklenjenih med ženini in nevestami, ki še niso dopolnili 20 let.

RAZLIKA V STAROSTI ŽENINA IN NEVESTE

Grafikon 30: Razlike v starosti med ženinom in nevesto, Slovenija, 2008

Vir: SURS

Najstarejša 88-letni ženin in 88-letna nevesta

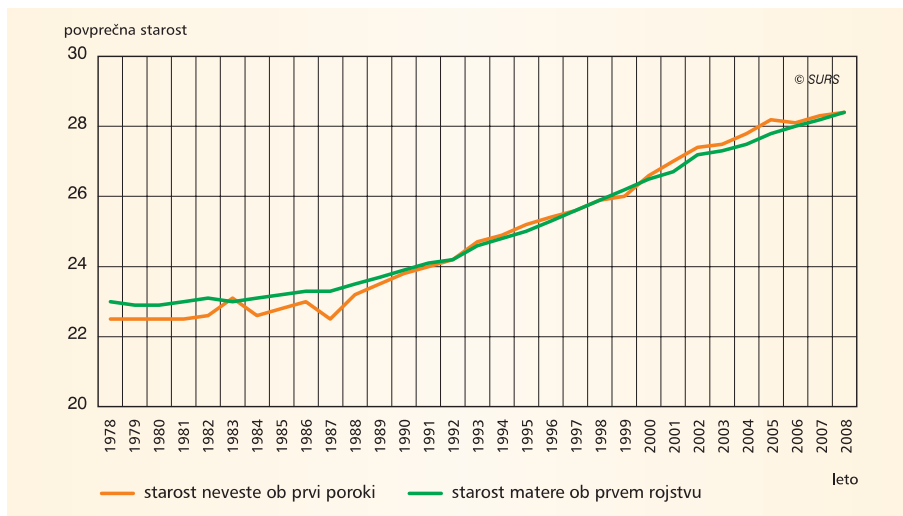
■ Najstarejši ženin v letu 2008 je bil star 88 let. Poročil se je z 12 let mlajšo nevesto. Od vseh nevest, ki so v letu 2008 sklenile zakonsko zvezo, se je kar 70 % nevest poročilo s starejšim ženinom. 10 % se jih je poročilo z ženini enake starosti, 20 % pa z mlajšim ženinom; najstarejša nevesta se je poročila s 40 let mlajšim ženinom.

Neveste praviloma mlajše od ženinov

■ Kar 70 % nevest je mlajših od ženinov. V letu 2008 je bil največji odstotek tistih nevest, ki so bile 2 leti mlajše od ženina (11,1 %). V Sloveniji se torej ženini in neveste poročajo večinoma s svojimi vrstniki ali razlika v letih med njimi ne presega 5 let.

POROKA IN ROJSTVO PRVEGA OTROKA

Grafikon 31: Povprečna starost neveste ob sklenitvi prve zakonske zveze in povprečna starost matere ob rojstvu prvega otroka, Slovenija

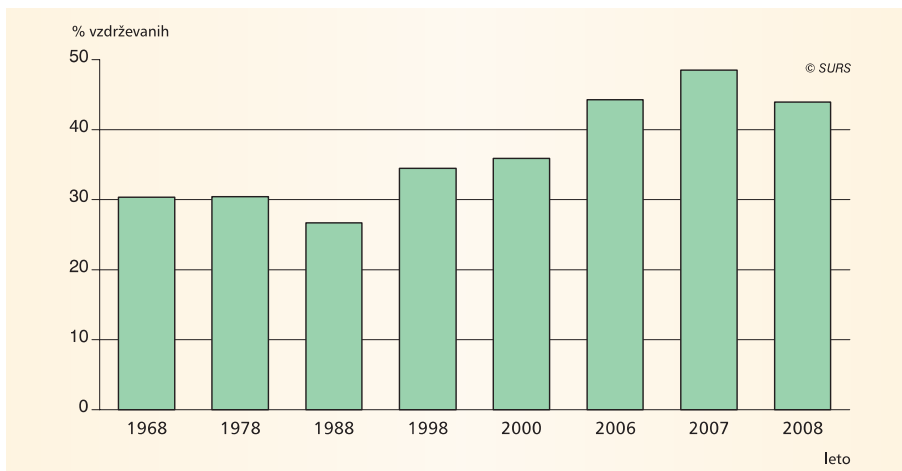
Vir: SURS

Povprečna starost neveste ob prvi poroki in matere ob rojstvu prvega otroka skoraj enaki

■ Povprečna starost neveste ob sklenitvi prve zakonske zveze in povprečna starost matere ob rojstvu prvega otroka se vse bolj izenačujeta. V zadnjih treh desetletjih se je povprečna starost ob sklenitvi prve zakonske zveze zvišala za skoraj 6 let. Skoraj za prav toliko je višja tudi povprečna starost matere ob rojstvu prvega otroka. Srečujemo se torej z odlaganjem poroke in posledično tudi z odlaganjem odločitve za materinstvo na poznejši čas (v višjo starost). Razlog, da se mladi odločajo za sklenitev zakonske zveze in tudi za starševstvo starejši kot nekoč, je lahko ta, da mladi želijo najprej končati šolo, se zaposliti in si zagotoviti eksistenco.

OTROCI PO RAZVEZI

Grafikon 32: Razveze zakoncev brez vzdrževanih otrok, Slovenija

Vir: SURS

Več razvez zakoncev brez vzdrževanih otrok

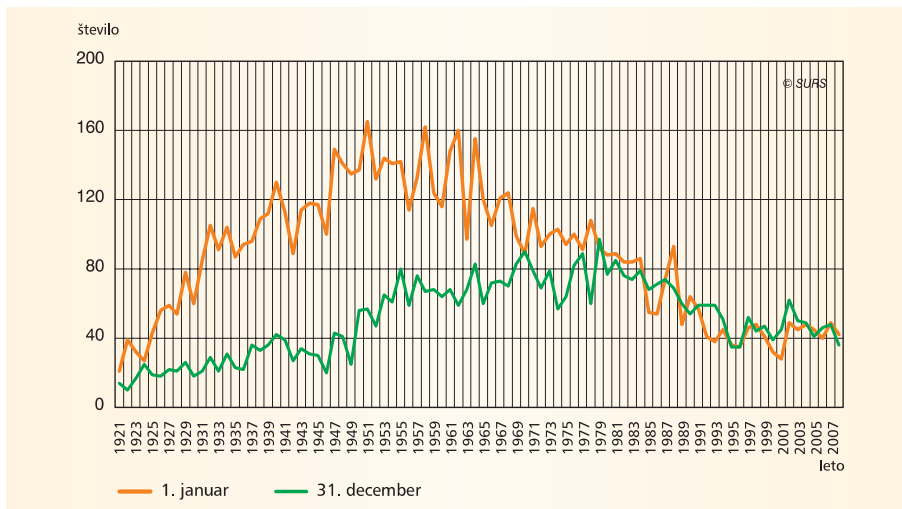
■ Zanimiv je tudi podatek, kako je skozi desetletja naraščalo število razvez zakoncev brez vzdrževanih otrok. Pred štirimi desetletji 30 % razvezanih zakonskih zvez ni imelo vzdrževanih otrok; zdaj se ta odstotek počasi bliža polovici. Leta 2007 je bilo 49 % razvez zakoncev, ki nista imela vzdrževanih otrok. V slabi polovici (43,9 %) v letu 2008 razvezanih zakonskih zvez ni bilo vzdrževanih otrok. V preostalih 56 % zakonskih zvez, ki so bile tedaj razvezane, pa je živelo 1.899 vzdrževanih otrok. V najštevilnejših zakonskih zvezah je živel en vzdrževan otrok (takih je bilo 31,3 % med vsemi razvezanimi zakonskimi zvezami), sledile so zveze, v katerih sta živela dva vzdrževana otroka (21,5 %). Razvezanih pa je bilo tudi 72 zakonskih zvez, v katerih so živeli trije vzdrževani otroci ali več (3,2 %).

Po razvezi je večina otrok dodeljena materam

■ Skoraj polovica vzdrževanih otrok se po razvezi zakonske zveze običajno dodeli materam. Leta 1998 je bilo teh otrok dodeljenih materam več kot polovica (57,6 %). V letu 2008 pa je bilo materam dodeljenih 45 % vzdrževanih otrok. Očetom je dodeljenih okoli 4-5 % otrok. Leta 2008 je bilo po razvezi 4,5 % otrok dodeljenih očetom.

ROJSTNI DNEVI

Grafikon 33: Rojstva 1. januarja in 31. decembra, Slovenija

Vir: SURS

Največ rojstnih dni 1. januarja

■ Do konca 60. let 20. stoletja je bilo število rojstev bolj ali manj enakomerno razporejeno po dnevih v tednu. Po letu 1970 pa so se začele nakazovati prve rahle razlike med števili rojstev ob koncih tednov v primerjavi s števili rojstev med tednom. Po letu 1980 so te razlike postajale vedno večje. Za rojstva v zadnjih letih velja, da se je ob koncih tednov rodilo v povprečju 11 % otrok, na druge dneve v tednu pa v povprečju skoraj 16 % otrok. Najštevilnejši med vsemi prebivalci so tisti, ki so bili rojeni v četrtek ali petek, bilo jih je skoraj 15 %, najmanj številni pa tisti, ki so se rodili v nedeljo; teh je bilo skoraj 14 %.

■ Največ prebivalcev Slovenije ima v uradnih dokumentih zapisan kot datum rojstva 1. januar, in sicer jih je več kot 7.800. Najmanj prebivalcev ima rojstni dan na zadnje dneve leta, med temi pa je najmanj tistih, ki praznujejo rojstni dan 31. decembra, in sicer okrog 4.600 ali za 3.200 manj, kot je tistih, ki ga praznujejo 1. januarja.

■ Manjše število rojstev v zadnjih dnevih leta je bilo značilno predvsem za obdobje do sredine 60. let prejšnjega stoletja; takrat se namreč večina otrok še ni rodila v porodnišnicah. Kar za nekaj otrok, ki so bili v resnici rojeni zadnje dni v letu, so starši oz. tisti, ki je bil navzoč pri porodu, prijavili kot datum rojstva prvi dan novega leta. To je namreč lahko pomenilo, da bo šel otrok lahko pozneje v šolo in bo hkrati lahko eno leto dlje pomagal na kmetiji, predvsem pa je bilo to pomembno za moške, saj so šli tako leto pozneje na obvezno služenje vojaškega roka.

■ Ko pa je delež otrok, rojenih v porodnišnicah, z leti naraščal, se je tudi razlika v številu rojstev na prvi in zadnji dan leta zmanjševala. V začetku 50. let 20. stoletja je namreč zdravljenje postalo brezplačno in do leta 1965 je delež otrok, rojenih doma, upadel na 10 %, do leta 1977 pa na 1 %. Od leta 1970 do danes sta se števili prebivalcev Slovenije, rojenih na 1. januar, in tistih, ki so se rodili dan prej (torej tudi leto prej), približno izenačili.

ZAKLJUČNA BESEDA

Število prebivalcev Slovenije se v zadnjem desetletju ves čas povečuje, najbolj v zadnjih dveh letih. Sredi leta 2005 je prebivalstvo Slovenije preseglo 2 milijona, konec leta 2008 pa je bilo prebivalcev že 2,032 milijona. Število prebivalcev Slovenije bi bilo celo še večje (2,057 milijona), če ne bi v letu 2008 začela veljati nova statistična definicija prebivalstva, po kateri med prebivalce Slovenije niso več vključene osebe, ki se v Slovenijo priselijo za obdobje, krajše od enega leta. Med temi osebami (kratkotrajnimi selivci) v Sloveniji prevladujejo tujci, predvsem t. i. sezonski delavci.

Prav presežek števila priseljenih nad številom odseljenih je bil tudi ključni dejavnik rasti prebivalstva v zadnjem desetletju, saj se je v obdobju 1999–2008 v Slovenijo iz tujine priselilo 142.000 oseb, iz Slovenije v tujino pa se jih je odselilo 82.000. Med priseljenimi je bilo 90 % tujih državljanov in samo 10 % državljanov RS, med odseljenimi iz Slovenije pa je bil delež državljanov RS večji (29 %). Selitve pomembno prispevajo k spremenjeni demografski podobi Slovenije. Med priseljenimi prevladujejo mlajši moški (povprečna starost dobrih 32 let). Od štirih priseljencev so bili kar trije moški. Ker so številni tujci v Sloveniji prebivali predvsem zaradi dela (na osnovi dovoljenja za prebivanje, ki je časovno omejeno), so se iz Slovenije tudi že odselili. Tudi to je eden od razlogov, da je povprečna starost odseljenih tujcev precej višja (okrog 35 let). Povprečno še starejši so državljani RS, ki se odselijo (v letu 2008 prvič celo več kot 40 let).

Zelo spodbudno je dejstvo, da se v zadnjih letih spet rojeva več otrok, tako da je naravni prirast zadnja tri leta spet pozitiven, v letu 2008 je znašal celo 3.500. To je spet skoraj toliko, kot je znašal v zadnjem letu pred slovensko osamosvojitvijo (1990), dno pa je dosegel leta 2003, ko se je rodilo tudi najmanj otrok v novejši demografski zgodovini Slovenije (17.321). Zaradi izjemno nizke rodnosti na prelomu tisočletja je bil naravni prirast v zadnjem desetletju negativen. V primerjavi z desetletjem 1989–1998 je bilo rojstev 16.000 manj, medtem ko se letno število umrlih ni bistveno spremenilo (4.000 manj). Za umrljivost so značilna razmeroma precejšnja nihanja v številu umrlih med dvema zaporednima letoma. Pričakovano trajanje življenja ob rojstvu pa se v Sloveniji stalno podaljšuje in je leta 2008 za ženske prvič preseglo 82 let, za moške pa prvič 75 let. Obenem pa se razlike v pričakovani starosti življenja ob rojstvu med moškimi in ženskami počasi zmanjšujejo. Povprečna starost umrlih v letu 2008 (69,6 leta za moške ter 78,8 leta za ženske) bi bila lahko še višja, če veliko prebivalcev Slovenije ne bi umrlo zaradi samomorov (Slovenija je že dolga leta pri vrhu držav EU po stopnji samomorilnosti) ter drugih posledic zunanjih vzrokov smrti (prometne, delovne in druge nesreče).

Slovenija je v letu 2008 "zasedla" prvo mesto med državami EU po najmanjšem številu sklenjenih zakonskih zvez na 1000 prebivalcev. To je samo še potrditve trenda o stalnem zmanjševanju števila porok na Slovenskem v zadnjem desetletju. Posledično se vedno več otrok rojeva v zunajzakonski skupnosti in tudi po tem kazalniku je Slovenija v evropskem merilu povsem pri vrhu. Poleg tega se Slovenci poročajo vedno starejši. Ženin je bil leta 2008 ob prvi poroki, ki sicer predstavljajo 90 % vseh porok, star skoraj 31 let, nevesta pa 28,4 leta. Zanimivo je, da je bila skoraj enaka tudi povprečna starost matere ob rojstvu prvega otroka.

Število razvez zakonske zveze v absolutnem številu ostaja na ravni osemdesetih let prejšnjega stoletja (leta 2008 jih je bilo 2.246; tako malo jih je bilo sicer nazadnje leta

ZAKLJUČNA BESEDA

2001). V javnosti se pogosto ustvarja napačen vtis o povečani stopnji razveznosti v Sloveniji; ta se že od leta 1960 giblje od 1,0 do 1,4 razveze na 1000 prebivalcev. Je pa res, da se je število razvez zakonskih zvez v primerjavi s številom sklenitev zakonskih zvez močno povečalo, vendar zaradi manjšega števila porok. Vedno več zakonov se razveže po dalj časa trajajoči zvezi, zato se tudi delež zakonov, v katerih ob razvezi ni (oz. ni več) vzdrževanih otrok, povečuje (44 % v letu 2008).

V publikaciji so podrobneje predstavljeni tudi posamezni izbrani demografski pojavi ter številni zanimivi podatki o demografski podobi Slovenije v letu 2008. Tukaj na kratko povzemamo nekatere. Če ste jih morda spregledali, so navedeni v drugem delu publikacije:

- v Sloveniji obstajajo naselja, v katerih živijo ali samo moški ali samo ženske (več v poglavju Naselja);
- najstarejši moški v Sloveniji so praviloma poročeni (več v poglavju Zakonski stan);
- skoraj vsak četrti prebivalec obalno-kraške statistične regije je bil rojen v tujini (več v poglavju Kraj rojstva);
- samo tri statistične regije imajo pozitiven selitveni prirast z drugimi statističnimi regijami (več v poglavju Notranje selitve);
- petina žensk rodi prvega otroka pred 25. letom starosti (več v poglavju Materinstvo);
- vsak šesti otrok ima očeta, ki je mlajši od matere (več v poglavju Očetovstvo);
- število porodov dvojčkov se povečuje tudi zaradi postopkov zdravljenja neplodnosti (več v poglavju Porodi);
- splavnost v Sloveniji upada (več v poglavju Dovoljeni splavi);
- med umrlimi dojenčki ni večje razlike po spolu (več v poglavju Umrljivost dojenčkov);
- najpogostejši vzrok smrti med rakavimi obolenji je pljučni rak (več v poglavju Vzrok smrti);
- najmanj samomorov je v mesecu decembru (več v poglavju Samomori);
- razlika v povprečni starosti umrlega med statističnimi regijami znaša 3,2 leta (več v poglavju Umrljivost na ravni statističnih regij);
- najstniške poroke so izjemno redke (več v poglavju Starost ženina in neveste);
- najstarejša ženina in nevesta sta imela vsak po 88 let (več v poglavju Razlika v starosti ženina in neveste);
- največ prebivalcev Slovenije ima rojstni dan 1. januarja, najmanj pa 31. decembra (več v poglavju Rojstni dnevi).

Kakšno demografsko podobo Slovenije lahko pričakujemo v prihodnje? Najnovejše projekcije prebivalstva kažejo, da ne bo rožnata. Sedanja rodnost prebivalstva ne zagotavlja enostavnega obnavljanja prebivalstva, zato bi se prebivalstvo v prihodnje lahko povečevalo le kot posledica priseljevanja. Zagotovo pa se bodo spremenila razmerja med mladim in starim prebivalstvom. Ali bo dejansko število prebivalcev Slovenije leta 2060 bližje 1,45 mio. (nizka varianta projekcije prebivalstva) ali 1,77 mio. (srednja varianta projekcije) ali celo 2,39 mio. (visoka varianta projekcije), boste številni bralci lahko preverili čez 50 let.

METODOLOŠKA POJASNILA

SPREMEMBE, KI JIH PRINAŠA NOVA DEFINICIJA PREBIVALSTVA

Nova definicija prebivalstva, ta velja od 1. 1. 2008, uvaja kot ključno merilo za uvrstitev osebe med prebivalstvo Slovenije prav dolžino prebivanja v Sloveniji. Prebivalci Republike Slovenije so po spremenjeni statistični definiciji osebe (ne glede na državljanstvo) s prijavljenim prebivališčem v Sloveniji, ki v Sloveniji prebivajo ali imajo namen prebiti eno leto ali več in niso začasno odsotne iz Republike Slovenije eno leto ali več.

Po **predhodni definiciji**, ta je veljala od sredine leta 1995, smo za prebivalca Slovenije šteli vsakogar, ki je v Sloveniji prijavil stalno in/ali začasno prebivališče. Nismo pa upoštevali tistih državljanov Republike Slovenije s prijavljenim stalnim prebivališčem v Sloveniji, ki so prijavili začasno odsotnost iz Republike Slovenije za tri mesece ali več. Dolžina prebivanja v Sloveniji ni bila pomembna.

Posledic spremembe statistične definicije prebivalstva je več. Zelo opazna je že sprememba v številu prebivalcev Slovenije: marca 2008 je imela Slovenija po stari definiciji približno 12.000 prebivalcev več kot po novi, tri mesece pozneje je bila razlika približno 17.000, konec septembra 2008 pa 26.000. Ta razlika je posledica ne vključitve tistih oseb med prebivalstvo, ki so v Sloveniji prijavile prebivališče za čas, krajši od enega leta; to so bili večinoma tujci.

Bistvena sprememba je vidna tudi v prostorski prerazporeditvi prebivalstva po občinah. Po novi definiciji namreč štejemo osebe, ki imajo poleg stalnega prijavljeno tudi začasno prebivališče, na naslovu začasnega prebivališča, če imajo začasno prebivališče prijavljeno za eno leto ali več. Po stari definiciji smo te osebe šteli na naslovu stalnega prebivališča. Posledica prerazporeditve prebivalstva je tudi spremenjena starostna sestava prebivalstva po posameznih občinah in naseljih.

DEFINICIJE NEKATERIH UPORABLJENIH POJMOV

Celotna stopnja rodnosti je povprečno število živorojenih otrok na eno žensko v rodni dobi (15–49 let) v koledarskem letu.

Celotna stopnja prve poročnosti žensk je povprečno število prvih sklenitev zakonskih zvez žensk na eno žensko ob predpostavki, da se starostnospecifične stopnje poročnosti ne bodo spreminjale.

Starostnospecifična stopnja prve poročnosti je razmerje med številom oseb, ki so prvič sklenile zakonsko zvezo v določeni starosti in številom oseb enake starosti v koledarskem letu.

Povprečna starost oseb ob določenih dogodkih oziroma časovnih presekih je tehtana aritmetična sredina starosti določene skupine prebivalstva.

Pričakovano trajanje življenja je povprečno število let življenja, ki jih še lahko pričakuje oseba, stara natančno x let, če bo umrljivost po starosti v času življenja te osebe enaka vrednostim umrljivosti v tablicah umrljivosti za opazovano leto.

STATISTIČNA IN DRUGA ZNAMENJA

+	in več (let, članov ...)
-	ni pojava
1)	izpostavno znamenje za opombo pod tabelo ali pod črto

KRATICE

BIH	Bosna in Hercegovina
EU	Evropska unija
EUROSTAT	Statistični urad Evropskih skupnosti
RS	Republika Slovenija
SFRJ	Socialistična federativna republika Jugoslavija
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
IVZ	Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije
GURS	Geodetska uprava Republike Slovenije

MERSKE ENOTE

%	odstotek
km ²	kvadratni kilometer
mio.	milijon

SEZNAM DRŽAV: IMENA IN KRATICE (ISO 3166)

Ime države	Kratika	Ime države	Kratika
SKUPAJ EU-27	EU-27	Litva	LT
Avstrija	AT	Luksemburg	LU
Belgija	BE	Madžarska	HU
Bolgarija	BG	Malta	MT
Ciper	CY	Nemčija	DE
Češka republika	CZ	Nizozemska	NL
Danska	DK	Poljska	PL
Estonija	EE	Portugalska	PT
Finska	FI	Romunija	RO
Francija	FR	Slovaška	SK
Grčija	EL	Slovenija	SI
Irska	IE	Španija	ES
Italija	IT	Švedska	SE
Latvija	LV	Združeno kraljestvo	UK

LITERATURA IN VIRI

Prebivalstvo Slovenije danes in jutri, 2008–2060. Projekcije prebivalstva EUROPOP2008 za Slovenijo. (2009). *Brošure*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije

Prebivalstvo Slovenije 2007. (2009). *Rezultati raziskovanj, št. 832*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije

Prebivalstvo, Slovenija, 31. marec 2008. (31. 7. 2008). *Prva objava*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 22. 4. 2010 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=1778

Prebivalstvo, Slovenija, 30. junij 2008. (30. 10. 2008). *Prva objava*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 22. 4. 2010 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=1950

Prebivalstvo, Slovenija, 30. september 2008. (30. 1. 2009). *Prva objava*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 22. 4. 2010 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2126

Prebivalstvo, Slovenija, 31. december 2008. (30. 4. 2009). *Prva objava*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 22. 4. 2010 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2319

Priznanja očetovstva, Slovenija, 2008. (29. 9. 2009). *Prva objava*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 22. 4. 2010 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2649

Rojstna imena in priimki, rojstni dnevi, Slovenija, 2008. (30. 6. 2009). *Prva objava*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 22. 4. 2010 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2457

Rojstni dnevi na 1. januar. (28. 12. 2009). *Prva objava*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 22. 4. 2010 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=1375

Selitveno gibanje, Slovenija, 2008. (30. 9. 2009). *Prva objava*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 22. 4. 2010 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2666

Sklenitve in razveze zakonskih zvez, Slovenija, 2008. (4. 8. 2009). *Prva objava*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 22. 4. 2010 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2527

Umrli, Slovenija, 2008. (19. 8. 2009). *Prva objava*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 22. 4. 2010 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2547

Živorojeni otroci, Slovenija, 2008. (29. 6. 2009). *Prva objava*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 22. 4. 2010 s spletne strani: http://www.stat.si/novica_prikazi.aspx?id=2456

Demografsko in socialno področje. Prebivalstvo. *SI-STAT podatkovni portal*. Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije. Pridobljeno 22. 4. 2010 s spletne strani: http://www.stat.si/pxweb/Database/Dem_soc/Dem_soc.asp

Population and social conditions. *Statistical Database*. Luxembourg: European Commission, EUROSTAT. Pridobljeno 1. 3. 2010 s spletne strani: <http://ec.europa.eu/eurostat>

VIRI FOTOGRAFIJ

Baby Mother Grandmother and Great Grandmother; Vir: Wikipedia

([http://en.wikipedia.org/wiki/](http://en.wikipedia.org/wiki/File:Baby_Mother_Grandmother_and_Great_Grandmother.jpg)

[File: Baby_Mother_Grandmother_and_Great_Grandmother.jpg](http://en.wikipedia.org/wiki/File:Baby_Mother_Grandmother_and_Great_Grandmother.jpg), 2. 7. 2010), avtor Azoreg

Bride-boquet-toss; Vir: Wikipedia

(<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Bride-boquet-toss.jpg>, 2. 7. 2010), avtor David Ball

Drukstation; Vir: Wikipedia

(<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Drukstation.JPG>, 2. 7. 2010), avtor Iijjccoo

Grandfather; Vir: Wikipedia

(<http://en.wikipedia.org/wiki/File:Grandfather.JPG>, 2. 7. 2010), avtor KF

Slovenska tiskovna agencija, avtor Tamino Dolinšek

Slovenska tiskovna agencija, avtor Daniel Novakovič

Ukanc cemetery; Vir: Wikipedija

(http://sl.wikipedia.org/wiki/Slika:Ukanc_cemetery.JPG, 2. 7. 2010), avtor Rude

KAKO DO STATISTIČNIH PODATKOV IN INFORMACIJ?

- **na spletnih straneh Statističnega urada RS**
www.stat.si
- **po pošti, telefonu, telefaksu ali elektronsko**
naslov: Statistični urad Republike Slovenije,
Vožarski pot 12, 1000 Ljubljana, Slovenija
telefon: (01) 241 51 04
telefaks: (01) 241 53 44
telefonski odzivnik: (01) 475 65 55
e-naslov: info.stat@gov.si
- **z naročilom statističnih publikacij**
naslov: Statistični urad Republike Slovenije
Vožarski pot 12, 1000 Ljubljana, Slovenija
telefon: (01) 241 52 84
telefaks: (01) 241 53 44
e-naslov: prodaja.surs@gov.si
- **z obiskom v informacijskem središču**
poslovni čas: od ponedeljka do četrтка od 9.00 do 15.30
petek od 9.00 do 14.30